

εὐαγγελιοφόρος

Πρότυπο Γενικό Λύκειο Ευαγγελικής Σχολής Σμύρνης

Η ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΑΣ ΜΑΣ

Αναζητώντας ταυτότητα σε έναν κόσμο αβεβαιότητας

Η γενιά μας μεγαλώνει σε μια εποχή ταχύτατων αλλαγών και αβεβαιότητας. Οι κοινωνικές κρίσεις, η πολιτική δυσπιστία, οι τεχνολογικές μεταβολές και οι πολιτισμικές συγκρούσεις διαμορφώνουν το περιβάλλον μέσα στο οποίο εμείς οι νέοι καλούμαστε να χαράξουμε τη δική μας πορεία. Προβληματιζόμαστε, ανησυχούμε, χαμογελάμε, αγωνιζόμαστε, τραγουδάμε, στροβιλιζόμαστε και ψάχνουμε να βρούμε την ταυτότητά μας μέσα στη δίνη των καιρών. Όμως είμαστε εδώ με θάρρος και αγωνία για να χωρέσουμε στις λέξεις όσα μας απασχολούν και να γίνει η φωνή μας το ηχηρό παρόν μας. Δεν αφηνόμαστε στη κρίση των άλλων για εμάς αλλά συνθέτουμε μια νέα πραγματικότητα προσδοκιών, αλήθειας και δημιουργίας που είναι το δικό μας ανάστημα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΡΕΠΟΡΤΑΖ / ΚΟΙΝΩΝΙΑ

3 — Brainrot: Μία διαφυγή για τους νέους?

Κυριακή Πανηγυράκη

4 — Πορεία σε αχαρτογράφητα νερά

Θεοδώρα Κατσένου

6 — Κρίση θεσμών ή κρίση προσδοκιών?

Θεοδώρα Κατσένου

8 — Η γενιά που φοβάται το μέλλον πριν καν το ζήσει

Αγγελική Σαραγά

10 — Πώς επηρεάζει η πολιτική πραγματικότητα και η έλλειψη προτύπων την πορεία της ζωής ενός εφήβου

Δανάη Αρζιμανογλου

ΙΣΤΟΡΙΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

14 — Ποτέ ξανά: Όταν η ιστορία μιλάει

Παναγιώτης Μοίρας

20 — Νέος ρατσισμός

Μαριάννα Κράνη-Μπακοπούλου

21 — Βιβλία με φτερά

Μαριάννα Κράνη-Μπακοπούλου

21 — Όταν η τέχνη γίνεται πολιτική

Ανδρέας Καλέργης

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ

12 — Νοσταλγία δίχως μνήμη

Σωτήρης Μπραϊμης

15 — Ισότητα στα χαρτιά? Η πατριαρχία ως βαθιά ριζωμένη κοινωνική πραγματικότητα

Ναταλί Γεωργιάδη

16 — Ο Εαυτός μας: Μια έννοια πολυδιάστατη

Μυρτώ Μπάρκα

17 — Ένα σύστημα που αξιολογεί την αποστήθιση, όχι τον άνθρωπο

Λίνα Φωτιάδου

18 — Έχουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επιρροή στα παιδιά σήμερα?

Αγγελική Πόθου

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

19 — Αγελάδες και μουσική

Θεοδώρα Μαυρικού

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

22 — Στη δική μου γειτονιά

Ηλιάνα Πάππα

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗΣ ΟΜΑΔΑΣ:

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΤΣΑΧΤΣΑΡΛΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΞΙΑ: ΚΑΤΣΕΝΟΥ ΘΕΟΔΩΡΑ, ΜΟΙΡΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ: ΑΡΖΙΜΑΝΟΓΛΟΥ ΔΑΝΑΗ,

ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ ΝΑΤΑΛΙ, ΜΠΡΑΪΜΗΣ ΣΩΤΗΡΗΣ, ΦΩΤΙΑΔΟΥ ΛΙΝΑ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ: ΑΡΖΙΜΑΝΟΓΛΟΥ ΔΑΝΑΗ,

ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ ΕΒΕΛΙΝΑ, ΜΠΑΡΚΑ ΜΥΡΤΩ, ΜΠΡΑΪΜΗΣ

ΣΩΤΗΡΗΣ, ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ ΝΑΤΑΛΙ, ΚΑΛΕΡΓΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ,

ΚΑΤΣΕΝΟΥ ΘΕΟΔΩΡΑ, ΚΡΑΝΗ-ΜΠΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑΝΝΑ,

ΜΑΥΡΙΚΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΑ, ΜΟΙΡΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ, ΠΑΝΗΓΥΡΑΚΗ

ΚΥΡΙΑΚΗ, ΠΑΠΠΑ ΗΛΙΑΝΑ, ΠΟΘΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ, ΣΑΡΑΓΑ

ΑΓΓΕΛΙΚΗ, ΦΩΤΙΑΔΟΥ ΛΙΝΑ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΤΑΣΙΚΑ ΑΓΓΕΛΙΚΗ

ΕΔΡΑ: ΛΕΣΒΟΥ 4, ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ,

ΑΘΗΝΑ, Τ.Κ. 17123

ΤΗΛΕΦΩΝΟ: 210 9333712

<https://evangeliki-lykeio.gr/efimerida/>

Brainrot: Μία διαφυγή για τους νέους;

ΤΗΣ
ΚΥΡΙΑΚΗΣ
ΠΑΝΗΓΥΡΑΚΗ

Η λέξη “brainrot” ανακηρύχθηκε λέξη της χρονιάς για το 2024 από το Αγγλικό Λεξικό της Οξφόρδης. Ο όρος χρησιμοποιείται για να περιγράψει την υπερβολική κατάναλωση χαμηλής ποιότητας ψηφιακού περιεχομένου στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Το ερώτημα όμως είναι: πρόκειται απλώς για μια μορφή ψηφιακής παρακμής ή για έναν νέο τρόπο έκφρασης των νέων;

Σύμφωνα με την Oxford University Press, ο όρος χρησιμοποιείται όλο και συχνότερα για να περιγράψει την πνευματική κόπωση που μπορεί να προκαλεί η συνεχής έκθεση σε γρήγορο και συχνά επιφανειακό διαδικτυακό περιεχόμενο. Η έντονη παρουσία τέτοιου υλικού σε πλατφόρμες όπως το TikTok και το Instagram έχει δημιουργήσει ένα νέο είδος διαδικτυακής κουλτούρας, ιδιαίτερα δημοφιλές μεταξύ των νέων.

Σε μεγάλο βαθμό, το περιεχόμενο αυτού του τύπου αποτελεί εξέλιξη των παλαιότερων διαδικτυακών μιμιδίων. Στα πρώτα χρόνια των κοινωνικών δικτύων, τα memes λειτουργούσαν κυρίως ως ένας τρόπος χιούμορ και επικοινωνίας μεταξύ των χρηστών. Σήμερα όμως η μορφή τους έχει αλλάξει. Τα νέα trends εμφανίζονται και εξαφανίζονται με εξαιρετικά γρήγορους ρυθμούς — μερικές φορές μέσα σε λίγες μόνο ημέρες — ενώ επηρεάζονται έντονα από τους αλγορίθμους των εφαρμογών.

Αυτή η ταχύτητα δημιουργεί και ορισμένα προβλήματα. Σε πολλές περιπτώσεις, το λεγόμενο brainrot βασίζεται στην υπερβολή, την ειρωνεία και το παράλογο χιούμορ, γεγονός που ενθαρρύνει τη γρήγορη και συχνά άκριτη κατανάλωση περιεχομένου. Οι νέοι, θέλοντας να παρα-

μείνουν «μέσα στο trend», συχνά νιώθουν πίεση να παρακολουθούν συνεχώς τις νέες τάσεις του διαδικτύου. Η ταχύτητα με την οποία εμφανίζονται και εξαφανίζονται αυτές οι τάσεις δείχνει πόσο έντονα επηρεάζει πλέον το διαδίκτυο τον τρόπο με τον οποίο οι νέοι επικοινωνούν και διαμορφώνουν την καθημερινότητά τους. Έτσι υπάρχει ο κίνδυνος να υιοθετούν συμπεριφορές ή ιδέες απλώς για να ενταχθούν στο σύνολο των συνομηλίκων τους, χωρίς να τις επεξεργάζονται κριτικά.

Ωστόσο, μια αποκλειστικά αρνητική προσέγγιση του φαινομένου ίσως να είναι υπερβολική. Διαχρονικά, κάθε γενιά δημιουργεί τους δικούς της τρόπους έκφρασης και επικοινωνίας. Η αργκό των νέων, για παράδειγμα, συχνά φαίνεται ακατανόητη στις μεγαλύτερες ηλικίες, αλλά λειτουργεί ως στοιχείο ταυτότητας για

Πηγή: Brainrot Fandom Wiki – Tralalelo Tralala

“Το brainrot ως χιούμορ και τρόπος εκτόνωσης,”

όσους τη χρησιμοποιούν. Με παρόμοιο τρόπο, πολλά στοιχεία της κουλτούρας του brainrot λειτουργούν ως ένας κοινός κώδικας χιούμορ και αναγνώρισης μεταξύ των νέων στο διαδίκτυο.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι τα λεγόμενα “Italian brainrot” βίντεο, τα οποία έγιναν ιδιαίτερα δημοφιλή το 2025. Σε αυτά εμφανίζονται παράξενοι και συχνά αστείοι συνδυασμοί ζώων, φαγητών και αντικειμένων, συνήθως δημιουργημένοι με

τη βοήθεια τεχνητής νοημοσύνης και συνοδευόμενοι από φράσεις που θυμίζουν ιταλικά. Πολλοί χρήστες τα αντιμετωπίζουν ως μια μορφή ειρωνικής παρωδίας της αισθητικής που δημιουργεί η ίδια η τεχνητή νοημοσύνη.

Παράλληλα, σε μια περίοδο έντονης ψηφιακής υπερπληροφόρησης και συνεχών κοινωνικών πιέσεων, το παράλογο χιούμορ τέτοιου περιεχομένου μπορεί να λειτουργεί για πολλούς νέους ως ένας τρόπος στιγμιαίας εκτόνω-

σης. Το γεγονός ότι ένα απλό ή παράξενο αστείο μπορεί να γίνει κοινό σημείο αναφοράς για εκατομμύρια χρήστες δείχνει την ανάγκη των νέων να μοιράζονται στιγμές ελαφρότητας μέσα στην καθημερινότητά τους.

Ενδεικτικό είναι ότι σε μια άτυπη συζήτηση με μαθητές του σχολείου μας, αρκετοί ανέφεραν πως παρακολουθούν τέτοιο περιεχόμενο κυρίως για να χαλαρώσουν ή για να γελάσουν με φίλους. Ταυτόχρονα όμως πολλοί

παραδέχθηκαν ότι συχνά καταναλώνουν τέτοια βίντεο χωρίς ιδιαίτερο λόγο, απλώς επειδή εμφανίζονται συνεχώς στην αρχική τους σελίδα.

Συνολικά, το φαινόμενο του brainrot φαίνεται να έχει περισσότερες από μία πλευρές. Από τη μία πλευρά μπορεί να ενθαρρύνει την επιφανειακή κατανάλωση περιεχομένου και την άκριτη μίμηση τάσεων. Από την άλλη όμως λειτουργεί και ως μορφή συλλογικού χιούμορ και επικοινωνίας της νέας γενιάς στο ψηφιακό περιβάλλον. Ίσως λοιπόν το πραγματικό ερώτημα να μην είναι αν το brainrot είναι απλώς «καλό» ή «κακό», αλλά τι αποκαλύπτει για τον τρόπο με τον οποίο οι νέοι επικοινωνούν, δημιουργούν χιούμορ και προσπαθούν να βρουν τη θέση τους στον σύγχρονο ψηφιακό κόσμο.

Πορεία σε αχαρτογράφητα νερά

ΤΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΣ ΚΑΤΣΕΝΟΥ

Πηγή: Vocal Media

Σπουδές, εργασία, οικονομική ανεξαρτησία και κοινωνική σταθερότητα μοιάζουν σήμερα λιγότερο δεδομένες από ό,τι στο παρελθόν. Η νέα γενιά προσπαθεί να χαράξει το μέλλον της μέσα σε μια εποχή έντονων μεταβολών.

Επιθυμώ να ζήσω σε ένα ειρηνικό και ανθρώπινο μέλλον, χωρίς γεωπολιτικές εντάσεις και χωρίς περιβαλλοντική επιβάρυνση. Επιθυμώ να σπουδάσω και να προσληφθώ μετέπειτα σε μία αξιοπρεπή εργασία.

Επιθυμώ να διαμορφώσω τη ζωή μου μέσα σε ένα ασφαλές και σταθερό πλαίσιο, χωρίς οι σταθερές να φαντάζουν λιγότερο δεδομένες από ό,τι στο παρελθόν.

Ωστόσο, η ενηλικίωση σε μια εποχή αβεβαιότητας αποτελεί μια σύνθετη εμπειρία, γεμάτη προκλήσεις, όπου οι επιθυμίες μας

και τα φιλόδοξα σχέδιά μας ενδέχεται να συναντήσουν αρκετούς σκοπέλους στον δρόμο τους. Για αυτό γεννάται το ερώτημα: πόσα μετέωρα βήματα είμαστε διατεθειμένοι να διανύσουμε, προκειμένου να πραγματοποιήσουμε τα όνειρά μας;

Κάθε νέος θεωρεί πλέον τις σπουδές ένα σημαντικό

στάδιο της ζωής του, το οποίο λογικά θα του επιτρέψει μια σχετικά βαθιά επαγγελματική αποκατάσταση. Όμως τι συμβαίνει όταν το τροπικό επίρρημα «λογικά» αντικατασταθεί από το «ενδεχομένως»;

..Στη σύγχρονη πραγματικότητα, οι νέοι γνωρίζουν ότι η αφιέρωση ετών στην εκπαίδευση και στη

μετεκπαίδευσή τους τους αφήνει ελάχιστα περιθώρια για ενδεχόμενη εργασιακή εξασφάλιση. Γνωρίζουν ότι η αγορά εργασίας χαρακτηρίζεται από υψηλά επίπεδα ρευστότητας, προσωρινές συμβάσεις και συχνές αλλαγές επαγγελματικής πορείας, που εντείνουν το φαινόμενο της ετεροαπασχόλησης

Η νέα γενιά καλείται να σχεδιάσει το μέλλον της σε έναν κόσμο όπου οι σταθερές μοιάζουν λιγότερο δεδομένες από ό,τι στο παρελθόν.

Γνωρίζουν ακόμη ότι ένα φαινόμενο που ταλανίζει τη νέα γενιά είναι η ανεργία και η τάση φυγής στο εξωτερικό, αναζητώντας ευνοϊκότερες συνθήκες εργασίας και υψηλότερες οικονομικές απολαβές. Ταυτόχρονα, καλούνται να αντιμετωπίσουν την αλματώδη εξέλιξη της τεχνολογίας, όπως την ενσωμάτωση της τεχνητής νοημοσύνης όχι μόνο στον εργασιακό τομέα, αλλά και στην καθημερινότητά τους, καθώς και την εισαγωγή αυτοματοποιημένων συστημάτων και προσαρμοσμένων ψηφιακών εργαλείων

Στις ανασφάλειές τους προστίθεται και η αύξηση του κόστους ζωής, με τη στέγαση, την κάλυψη των βασικών αναγκών και την απόκτηση ενός αξιοπρεπούς βιοτικού επιπέδου να καθίστανται ολοένα και δυσκολότερες. Παράλληλα, βιώνουν μεταβολές και σε κοινωνικούς θεσμούς, όπως αυτός της οικογένειας. Οι νέοι καθυστερούν να επιλέξουν τη δημιουργία οικογένειας, επιδιώκοντας πρώτα την ατομική τους καλλιέργεια, την ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους και φυσικά την εξασφάλιση οικονομικής σταθερότητας.

Δεν θα μπορούσε, όμως, να παραλειφθεί και η πα-

γκοσμιοποίηση, η οποία εντείνει την αβεβαιότητα των νέων. Αποτελεί κοινό τόπο ότι αποτελεί πηγή γεωστρατηγικών προστριβών, οι οποίες οδηγούν σε παρατεταμένες συρράξεις, ειδικά κοντά στην Ευρώπη και στη Μέση Ανατολή, προκαλώντας μετέπειτα οικονομική αστάθεια. Ακόμη, είναι υπεύθυνη για την τροποποίηση των εμπορικών πολιτικών. Οι αλλαγές στους εμπορικούς κανόνες και η πιθανή στασιμότητα της ανάπτυξης τα επόμενα χρόνια σκορπίζουν φόβο στις διεθνείς αγορές.

Δεδομένων, λοιπόν, των αυξανόμενων εστιών ανασφάλειας στη σύγχρονη εποχή, η νέα γενιά προπαθεί να οικοδομήσει το μέλλον της ακροβατώντας σε σχοινί, ενώ οι επιπτώσεις που καλείται να αντιμετωπίσει προμηνύονται δυσμενείς.

Αρχικά, η αβεβαιότητα γεννά έντονα αισθήματα άγχους και ανησυχίας, καθώς καταβάλλονται επίμο-

νες προσπάθειες για εύρεση εργασίας, η οποία δεν επέρχεται εύκολα. Έτσι δημιουργούνται αισθήματα ανικανότητας και έλλειψης αυτοεκτίμησης, αφού οι ίδιοι φορτώνουν τον εαυτό τους με το βάρος της αδυναμίας μιας σταθερής επαγγελματικής αποκατάστασης.

Η οικονομική ανασφάλεια επιφέρει συνέπειες και στις επικείμενες αποφάσεις τους. Πολλές επιλογές που παλαιότερα θεωρούνταν φυσική εξέλιξη της ενηλικίωσης καθυστερούν. Όλο αυτό το κύμα απογοήτευσης οδηγεί τους νέους ακόμη και στην αμφισβήτηση των κοινωνικοπολιτικών θεσμών, αφού παρατηρούν ότι το σύστημα δεν παρέχει ισότιμες ευκαιρίες και δεν ανταποκρίνεται στην εξυπηρέτηση των αναγκών και των φιλοδοξιών τους. Αυτή η δυσπιστία έχει ως απόρροια τη διάρρηξη της κοινωνικής συνοχής, καθώς η κοινωνία λησμονεί και αποποιείται το συλλογικό της πνεύμα.

Η αβεβαιότητα, ωστόσο, αποτελεί στοιχείο κάθε γενιάς στη διάρκεια της ιστορίας. Η ανθρώπινη πορεία είναι γεμάτη επισφαλές και αβέβαιες καταστάσεις που ανάγκασαν την κοινωνία να προσαρμοστεί στις εκάστοτε νέες συνθήκες.

Οι νέοι προσπαθούν να οικοδομήσουν το μέλλον τους ακροβατώντας σε ένα σχοινί ανάμεσα στην αβεβαιότητα και στις φιλοδοξίες τους.

Όταν το έρεβος του πολέμου επισκίασε την ανθρωπότητα, προκλήθηκαν υλικές καταστροφές, πλήρης κατάρρευση, υπονομεύθηκε το αζιακό σύστημα των ανθρώπων, κυριάρχησε η ανέχεια, ενώ οι επιζώντες απέκτησαν βαθιά ψυχικά και σωματικά τραύματα. Ολόκληροι πληθυσμοί μετακινήθηκαν. Κι όμως, μέσα στο αβυσσαλέο κενό, η ανθρωπότητα βρήκε το κουράγιο να εναντιωθεί στο χάος.

«Η ιστορία διδάσκει αντοχή»

Η αβεβαιότητα δεν είναι μόνο πηγή φόβου. Μπορεί να γίνει και αφετηρία ατομικής εξέλιξης.

Ανατρέχοντας σε ιστορικές περιόδους, θα διαπιστώσουμε ότι οι οικονομικές κρίσεις αποτελούσαν συχνό φαινόμενο. Οι άνθρωποι αντιμετώπισαν σοβαρές στερήσεις, φτώχεια και εξαθλίωση. Δεν είχαν πάντα τη δυνατότητα να σχεδιάζουν το μέλλον τους με ασφάλεια, καθώς επέρχονταν συνεχείς αλλαγές στον οικονομικό τομέα. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η «Μεγάλη Ύφεση» μετά το χρηματιστηριακό κραχ του 1929 και η ελληνική κρίση χρέους (περίπου 2009-2018). Κι όμως, οι άνθρωποι πάλεψαν με τις οικονομικές αντιξοότητες και στάθηκαν ξανά στα πόδια τους.

Ταυτόχρονα, οι κοινωνί-

ες γνώρισαν ριζικές μεταβολές στη δομή τους και αντιμετώπισαν σημαντικές αναταραχές, όπως η Βιομηχανική Επανάσταση στα μέσα του 18ου αιώνα και η Γαλλική Επανάσταση στα τέλη του ίδιου αιώνα. Η μετάβαση από έναν τρόπο ζωής σε έναν άλλο και οι κοινωνικές ανισότητες θα αποτελούν πάντοτε εστίες αναστάτωσης, εντεινόντας το αίσθημα της ανασφάλειας. Οι πολίτες, όμως, καλούνται να επαναπροσδιορίσουν τον ρόλο τους και να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα.

Συμπερασματικά, οι σύγχρονες εξελίξεις κλυδωνίζουν τη νέα γενιά σε μια δίνη αβεβαιότητας και την παρασύρουν σε άγνωστα πελάγη. Ωστόσο, αυτό δεν αναιρεί την ύπαρξη προσωπικής ευθύνης για την αφομοίωση και την προσαρμογή στις παρούσες συνθήκες.

Η αβεβαιότητα μπορεί να αντιμετωπιστεί είτε ως πηγή φόβου είτε ως ευκαιρία ατομικής εξέλιξης. Οι νέοι οφείλουν να αδράξουν αυτή την ευκαιρία, μετατρέποντας τις προκλήσεις σε προοπτικές προόδου, ώστε να αγωνιστούν για την οικοδόμηση ενός λαμπρότερου μέλλοντος, χαράζοντας τη δική τους πορεία.

Κρίση θεσμών ή κρίση προσδοκιών;

ΤΗΣ
ΘΕΟΔΩΡΑΣ ΚΑΤΣΕΝΟΥ

Η αυξανόμενη δυσπιστία των νέων απέναντι στους θεσμούς γεννά ένα κρίσιμο ερώτημα: πρόκειται για κρίση εμπιστοσύνης ή για μια νέα μορφή κριτικής αφύπνισης της κοινωνίας;

Πηγή: Middlebury Institute

«Η νέα γενιά απέναντι στους θεσμούς»

Εμπιστεύομαι τους πολιτικούς θεσμούς που ρυθμίζουν την εξουσία; Εμπιστεύομαι τους οικονομικούς θεσμούς που διακανονίζουν τις οικονομικές δραστηριότητες; Εμπιστεύομαι τους εκπαιδευτικούς θεσμούς που μεταδίδουν τη γνώση και τις κοι-

νωνικές αξίες;

Σε μία εποχή αέναης ρευστότητας των εξελίξεων, η νέα γενιά εμφανίζεται δυναμικά θέτοντας τα παραπάνω ερωτήματα. Μια γενιά που αμφισβητεί το κατεστημένο θεσμικό πλαίσιο, μια γενιά που υψώνει το ανάστημά της στην καθε-

στηκία τάξη. Άραγε αυτή η γενιά δεν αποδέχεται πραγματικά το status quo ή εκδηλώνει έμμεσα την κρίση των προσδοκιών της;

Για τη βαθύτερη κατανόηση της δυσπιστίας που προβάλλουν οι νέοι απέναντι στους υπάρχοντες θεσμούς, θεωρείται εύλογη η

αναζήτηση των αιτιών που τους οδηγούν στην εξωτερική κευση της ανασφάλειάς τους. Μία από τις εστίες της αμφισβήτησης των θεσμών αποτελεί, λοιπόν, η αποκάλυψη σκανδάλων και περιπτώσεων διαφθοράς. Όταν οι νέοι αντιλαμβάνονται ότι κυριαρχεί η ασυδοσία και η

αυθαιρεσία, οι οποίες εννοούν την εκδήλωση ατασθαλιών, καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι οι θεσμοί δεν λειτουργούν με διαφάνεια και δεν επιτελούν τον βασικό τους ρόλο: την τήρηση της δικαιοσύνης και της ομαλής συμβίωσης του συνόλου.

Μάλιστα, η καχυποψία των πολιτών εντείνεται με την απουσία λογοδοσίας των εκάστοτε θεσμικών φορέων και πειστικών εξηγήσεων για τις αποφάσεις τους. Συγχρόνως, σε περιπτώσεις αδυναμίας των θεσμών να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τα σύγχρονα και σύνθετα προβλήματα σε περιόδους κρίσης, δημιουργείται η εντύπωση ότι δεν λειτουργούν αποτελεσματικά και ότι δεν ανταποκρίνονται πλέον στις νεότερες ανάγκες που προκύπτουν, ώστε να προασπίσουν την κοινωνική συνοχή.

Παράλληλα, παρατηρείται χάσμα μεταξύ των θεσμών και των πραγματικών επιταγών των νέων. Όταν οι νεότερες ηλικιακές ομάδες αισθάνονται ότι στερούνται επίσημης εκπροσώπησης, απορρίπτονται από τα κέντρα λήψης αποφάσεων και αντιμετωπίζουν αδιαφορία για τα προβλήματά τους και για τη δική τους οπτική γωνία, καθίσταται φυσικό επακόλουθο να αυξάνεται η δυσαρέσκειά τους.

«Η αμφισβήτηση ως μορφή κριτικής αφύπνισης»

Αν, όμως, θεωρήσουμε ότι αντί για μία παθητική ή αρνητική στάση απέναντι στο θεσμικό πλαίσιο οι νέοι βιώνουν μία ενεργητική πνευματική διαδικασία κριτικής εγρήγορσης; Με άλλα λόγια, ο κλονισμός της εμπιστοσύνης των νέων στους θεσμούς δύναται να σημαίνει την ενεργοποίησή τους και την επιθυμία τους να αγωνιστούν για την οικοδόμηση ενός λαμπρότερου μέλλοντος.

Με αυτή την αντίδρασή τους διαφαίνεται ότι δεν αντιμετωπίζουν την κατάσταση με αδράνεια, ότι δεν αποτελούν εύκολα εκμεταλλεύσιμες και χειραγωγούμενες μάζες, αλλά αντίθετα αξιολογούν τη λει-

«Η εμπιστοσύνη στους θεσμούς δεν επιβάλλεται· κερδίζεται.»

τουργία των θεσμών και εντοπίζουν τα χαρακτηριστικά που τους δυσαρεστούν.

Η δυσπιστία που εμφανίζουν μπορεί να θεωρηθεί και ως σύμβολο κριτικής αφύπνισης και ανάγκης υγιούς ελέγχου της εξουσίας. Η κριτική που ασκούν λειτουργεί ως έναυσμα για τη συμμετοχή τους στα κοινωνικά και πολιτικά δρώμενα. Όταν οι νέοι εξωτερικεύουν τις απόψεις τους, συμμετέχουν σε δημόσιες συζητήσεις και διεκδικούν αλλαγές, δίνουν την εντύπωση ώριμων πολιτών έτοιμων να λάβουν ενεργό δράση.

Η θετική και γόνιμη αμφισβήτηση των παραδεγμένων θεσμών λειτουργεί ως κίνητρο για βαθύτερη διερεύνηση των αποφά-

σεών τους, ως όπλο απέναντι στην παθητικότητα που διακρίνει τη σύγχρονη κοινωνία και ως πηγή επιθυμίας για ρηξικέλευθες προτάσεις. Άλλωστε, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι, όπως ο Σωκράτης, έτσι και οι νέοι μέσω των αμφιβολιών τους προβαίνουν στον έλεγχο και στην αναζήτηση της αποτελεσματικότερης λειτουργίας των θεσμών.

«Οι συνέπειες της κρίσης εμπιστοσύνης»

Η κρίση των θεσμών, βέβαια, επηρεάζει έντονα και την κατάσταση της κοινωνίας. Η δυσπιστία των νέων ενδέχεται να πυροδοτήσει τη διάλυση της κοινωνικής συνοχής. Όταν η λειτουργία των θεσμών θέτει τροχοπέδια στην εξυ-

γίανση του κοινωνικοπολιτικού βίου και ενισχύει την πόλωση της κοινωνίας, το σύνολο απογυμνώνεται από το συλλογικό του πνεύμα.

Η έλλειψη εμπιστοσύνης στους θεσμούς οδηγεί στην αύξηση της καχυποψίας και στην αίσθηση ανασφάλειας μεταξύ των πολιτών. Η αποδυνάμωση των ανθρώπινων σχέσεων έχει ως αποτέλεσμα την κλιμάκωση των κοινωνικών συγκρούσεων και εντάσεων. Με αυτόν τον τρόπο εκφυλίζεται το δημοκρατικό πολίτευμα, θεμέλια του οποίου αποτελούν ο σεβασμός των κανόνων και η συνεργασία.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, όπως αποδεικνύουν και τα ιστορικά γεγονότα, η αμφισβήτηση των θεσμών

προετοιμάζει γόνιμο έδαφος για την εμφάνιση ακραίων αντιλήψεων και λαϊκιστικών ιδεολογιών. Αυτές εκμεταλλεύονται την αγανάκτηση των πολιτών και τους οδηγούν έμμεσα στην αποποίηση θεμελιωδών δημοκρατικών αξιών, παρακλώνοντας την εύρυθμη κοινωνική λειτουργία.

Συμπερασματικά, η εμπιστοσύνη στους θεσμούς δεν επιβάλλεται ούτε απαιτείται, αλλά κερδίζεται. Σε αυτό συμβάλλουν η διαφάνεια και η δικαιοσύνη που πρέπει να τους διέπουν. Η αξιολόγησή τους από τους νέους και η ενεργός συμμετοχή τους στο κοινωνικοπολιτικό γίνεσθαι επιτρέπουν τη βελτίωσή τους.

Το θεσμικό πλαίσιο είναι ωφέλιμο να αναδειχθεί σε μια σχέση συνέργειας με την κοινωνία, με σκοπό την οικοδόμηση ενός υγιούς δημοκρατικού πολιτεύματος και μιας βιώσιμης κοινωνίας.

Η γενιά που φοβάται το μέλλον πριν καν το ζήσει

Μεγαλώνουμε σε έναν κόσμο που μας προειδοποιεί συνεχώς πως το μέλλον δεν θα υπάρχει. Πόλεμοι, οικονομίες που καταρρέουν, καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εγκληματικότητα και βία, η κλιματική καταστροφή που απειλεί τον αέρα που ήδη μας στερούν και τη θάλασσα που ήδη μας πνίγει.

Κάθε μέρα μοιάζει σαν ένα παραπάτημα σε ένα ασταθές σκοινί που τεντώνεται συνεχώς, επιβεβαιώνοντάς μας πως η ζωή που ονειρευόμαστε ίσως να μην έρθει ποτέ. Και μέσα στο χάος που επικρατεί σε κάθε σκέψη, το παράδοξο ερώτημα είναι: πώς μπορείς να ονειρεύεσαι όταν κάθε μέρα σου λένε πως το αύριο θα είναι χειρότερο από το σήμερα;

Ο πόλεμος ως καθημερινή πραγματικότητα

Η φύση του ανθρώπου αλλάζει τελικά; Καθημερινά μαθαίνουμε για άλλη μια πληγή που ανοίγει σε κάποια χώρα εξαιτίας ενός νέου πολέμου. Αυτή η χώρα μπορεί να βρίσκεται δίπλα μας, πολύ πιο μακριά μας ή κάποια στιγμή μπορεί να είναι και η ίδια μας η πατρίδα.

Ακόμα κι αν τώρα βλέπουμε μόνο από τις ειδήσεις όσα συμβαίνουν στον κόσμο γύρω μας, οι επιπτώσεις είναι εδώ, σε όλους μας. Διαλυμένες πόλεις, περιουσίες που χάθηκαν, προσφυγιά, ζωές κατα-

στραμμένες και ένα μόνιμο άγχος για το τι θα γίνει αύριο.

Η εικόνα ενός τέτοιου κόσμου περιορίζει οποιαδήποτε δυνατότητα να ονειρευτείς, γιατί δεν γίνεται να χτίσεις μια ζωή πάνω σε δυσκολίες που δεν μπορείς να αποφύγεις.

Όμως πόλεμος δεν είναι μόνο οι βόμβες που διαλύουν σπίτια. Είναι παιδιά που φοβούνται να πάνε στο σχολείο λόγω κάποιων «δυνατών» και άλλα που περιμένουν πώς και πώς να φύγουν από το «σπίτι» τους. Είναι γυναίκες πίσω από πόρτες που κρατούν την ανάσα τους μην τυχόν ακουστούν. Είναι οικονομικές διαμάχες που κατέληξαν τραγικά. Είναι πορείες που εξελίχθηκαν λάθος. Είναι τρένα που συγκρούστηκαν.

Κοινωνικές ανισότητες και η αίσθηση αδυναμίας

Και μέσα σε όλα αυτά, είμαστε και εμείς, σε έναν πόλεμο ύπουλο που δεν τον αναγνωρίζουμε πάντα. Ή ίσως τον αγνοούμε, γιατί στο βιβλίο της έκθεσης ο τίτλος θα γραφεί «Εγκληματικότητα και βία» και εσύ θα πρέπει να μάθεις τα σχεδιαγράμματα για να γράφεις καλά στην έκθεση.

Παράλληλα, οι κοινωνικές ανισότητες ενισχύουν σε μεγάλο βαθμό το αίσθημα της αδυναμίας και της αδικίας. Περιορισμοί στην παιδεία και την υγεία, λογοκρισία, παιδική εργασία,

διακρίσεις, στερεότυπα, επιβλητική πολιτική και πολλά άλλα κάνουν τους νέους να πιστεύουν πως η φωνή τους δεν πρόκειται να ακουστεί ποτέ.

Έτσι, μαθαίνουν να υπακούν και να προσαρμόζονται υπό οποιαδήποτε συνθήκη, αφού για αυτούς το να ονειρεύεσαι μοιάζει

πολλές φορές με πολυτέλεια.

Η οικονομική αβεβαιότητα των νέων

Η οικονομική αβεβαιότητα ίσως αποτελεί ένα από τα πιο εμφανή προβλήματα των σημερινών κοινωνιών.

Έπειτα από την οικονομική κρίση του 2008 ακολούθησε μια αργή ανάκαμψη, η οποία συνέβαλε σημαντικά στην παγκόσμια οικονομική επιβράδυνση.

Η ανεργία και η ανισότητα των εισοδημάτων ενισχύθηκαν, ενώ αυξήθηκε και η μετανάστευση.

Πηγή: Αρχείο ηλεκτρονικής εφημερίδας «εὐαγγελιοφόρος»

Την ίδια στιγμή, νέοι που αφιερώνουν τη ζωή τους στις σπουδές παραμένουν για χρόνια μαθητές ή φοιτητές, δυσκολευόμενοι να βρουν μια εργασία που θα τους παρέχει ασφάλεια και αυτονομία.

Και όσο οι νέοι απόφοιτοι βλέπουν τις πόρτες της στα-

θερής εργασίας κλειστές, γονείς ζουν με το βάρος πως δεν μπορούν να παρέχουν μια αξιοπρεπή ζωή στα παιδιά τους. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο, το άγχος για επιβίωση εξαπλώνεται αθόρυβα στην κοινωνία και σε πολλές περιπτώσεις μεταφέρεται ως «αόρατο» βάρος στα μικρά παιδιά, τα οποία βρίσκονται στην πιο

τροφερή ηλικία.

Η κλιματική κρίση και το μέλλον του πλανήτη

Και πάνω σε όλα αυτά το περιβάλλον έχει φτάσει σε ώρα μηδέν. Η καταστροφή του περιβάλλοντος είναι

ένα θέμα που απασχολεί τόσο τους επιστήμονες όσο και ολόκληρο τον κόσμο.

Η υπερθέρμανση του πλανήτη, η μόλυνση της ατμόσφαιρας, η υπερεκμετάλλευση των φυσικών πόρων και η μόλυνση των θαλασσών συμβάλλουν στην καταστροφή της γης. Είναι δύσκολο να ονειρευτείσαι

ΤΗΣ
ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΣΑΡΑΓΑ

ένα μέλλον γεμάτο περιπέτειες όταν ξέρεις ότι τα θεμέλια του κόσμου γύρω σου κλονίζονται.

Γιατί μετά από αυτά ακολουθούν πλημμύρες, πυρκαγιές, ακραίες καιρικές συνθήκες, είδη προς εξαφάνιση και ανθρώπινα θύματα.

Επιστρέφοντας όμως στο αρχικό ερώτημα, μέσα στο χάος αυτό οι νέοι βρίσκουν τον τρόπο να ονειρεύονται. Γιατί όσο πιο απαισιόδοξο

Γιατί οι νέοι συνεχίζουν να ονειρεύονται

φαίνεται το μέλλον, τόσο πιο έντονα αναζητάς κάτι που θα δώσει νόημα στη ζωή σου.

Τα όνειρα γίνονται ένα καταφύγιο που μπορείς να ελέγξεις εσύ, χωρίς κανείς να μπορεί να επέμβει σε αυτά. Κάθε όνειρο είναι μια μικρή χαραμάδα φωτός στο «μαύρο μέλλον» μας, δείχνοντας πως τίποτα δεν είναι απόλυτα προκαθορισμένο.

Όπως είπε και ο Ηράκλειτος: «Σ' έναν κύκλο, κάθε σημείο είναι ταυτόχρονα και αρχή και τέλος».

Η βία, ο πόλεμος και οι αδυναμίες δεν είναι μόνο το τέλος κάποιων ιστοριών, αλλά πολλές φορές και η αφορμή για μια νέα αρχή. Για νέα όνειρα που ξαναγεννιούνται μέσα από το σκοτάδι.

Ίσως τελικά η γενιά που φοβάται το μέλλον πριν καν το ζήσει να έχει σήμερα περισσότερους λόγους από ποτέ για να **συνεχίσει να ονειρεύεται**.

Πώς επηρεάζει η πολιτική πραγματικότητα και η έλλειψη προτύπων την πορεία της ζωής ενός εφήβου

ΤΗΣ ΔΑΝΑΗ ΑΡΖΙΜΑΝΟΓΛΟΥ

Η εποχή της ταχύτητας και της πληροφορίας

Σήμερα, όλα εξελίσσονται με ταχύτετους ρυθμούς, κάτι που πολλές φορές είναι δύσκολο να αντιληφθεί ο μέσος άνθρωπος. Πληροφορίες, νέα και ειδήσεις μεταφέρονται μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα. Ο καθένας έχει πλέον στα χέρια του αμέτρητα μέσα και εργαλεία που λειτουργούν ως «χάρτες» σε ένα κυνήγι θησαυρού προς την ενημέρωση. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την προσαρμογή και εξέλιξη του τρόπου σκέψης των νέων και κυρίως των εφήβων, ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στη διαρκή ροή πληροφοριών με την οποία έρχονται σταδιακά αντιμέτωποι.

Ιδιαίτερα στην Ελλάδα, η τρέχουσα πολιτική κατάσταση αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες ανησυχίες των πολιτών. Δεν είναι κρυφή η δυσαρέσκεια που παρατηρείται, κυρίως από άτομα της ηλικίας μας, απέναντι στην κυβέρνηση και γενικότερα στους φορείς της πολιτικής εξουσίας. Σε συζητήσεις μεταξύ συνομηλίκων γίνεται συχνά εμφανής ένας εσωτερικός προβληματισμός και ένας φόβος για το μέλλον. Η πολιτική σκηνή της Ελλάδας συχνά συνδέεται με σκάνδαλα, έντονες αντιπαράθεσεις, αβεβαιότητα και απογοήτευση.

Πώς όμως μπορεί να ζητείται πρόοδος και ανάπτυξη από νέους ανθρώπους που καθημερινά εκτίθενται σε φαινόμενα όπως η διαφθορά, ο νεποτισμός και η αναξιοκρατία;

Η δυσοπιστία των νέων απέναντι στην πολιτική

Πολλές πρόσφατες έρευνες που έχουν διεξαχθεί στην Ελλάδα συνοψίζονται συχνά στη φράση: «η πολιτική υπάρχει, αλλά δεν την εμπιστευόμαστε». Καταγράφεται, δηλαδή, ότι πολλοί έφηβοι και νέοι ενδιαφέρονται να ενημερώνονται για τα πολιτικά γεγονότα, όμως αισθάνονται ότι δεν εκπροσωπούνται πραγματικά από το υπάρχον σύστημα.

Οι νέοι παρακολουθούν ειδήσεις, συζητούν για κοινωνικά ζητήματα και διατυπώνουν τις απόψεις τους, αλλά ταυτόχρονα διατηρούν μια απόσταση από τα κόμματα και την άμεση πολιτική συμμετοχή. Πολλοί θεωρούν ότι τα κόμματα έχουν μετατραπεί

περισσότερο σε μηχανισμούς εξυπηρέτησης συμφερόντων και προσωπικής ανέλιξης, γεγονός που αποθαρρύνει τη συμμετοχή όσων θα ήθελαν να ασχοληθούν ουσιαστικά με την πολιτική.

Με αυτόν τον τρόπο, αρκετοί νέοι βρίσκονται «στη μέση» κάθε προσπάθειας προς την καινοτομία και τη βελτίωση: την παρακολουθούν, την κρίνουν, αλλά δεν συμμετέχουν ενεργά σε αυτήν. Ωστόσο, αυτή η αποστασιοποίηση μπορεί άθελά της να συμβάλλει στη διαιώνιση φαινομένων όπως η διαφθορά, ο νεποτισμός και η ανάδειξη των «μετρίων» αντί των «αρίστων».

Δεν είναι λοιπόν παράξενο που πολλοί νέοι θεωρούν ότι οι πολιτικοί δεν τηρούν τις υποσχέσεις τους ή ότι συχνά δίνεται προτεραιότητα σε κομματικά συμφέροντα

αντί για το κοινό καλό. Έτσι δημιουργείται η αίσθηση ότι η συμμετοχή στην πολιτική δύσκολα μπορεί να φέρει πραγματικές αλλαγές.

Παράλληλα, αρκετοί νέοι επιλέγουν να εκφράζονται μέσω συζητήσεων, αναρτήσεων στα κοινωνικά δίκτυα ή δράσεων όπως πορείες, διαμαρτυρίες και συναντήσεις, αντί μέσω παραδοσιακών μορφών συμμετοχής, όπως οι πολιτικές οργανώσεις ή οι εκλογικές διαδικασίες.

Με αυτόν τον τρόπο καταφέρνουν να εκφράσουν την απογοήτευση και τη σύγχυση που τους προκαλεί η πολιτική πραγματικότητα, χωρίς όμως πάντα να συμβάλλουν άμεσα στην αλλαγή της.

Η θετική πλευρά της νέας γενιάς

Παρά τα προβλήματα, υπάρχει και μια θετική πλευρά όσον αφορά τους εφήβους της σημερινής εποχής. Σε σύγκριση με παλαιότερες γενιές, οι νέοι είναι πολύ πιο ενημερωμένοι και προβληματισμένοι για κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα. Μέσα από το διαδίκτυο, τα μέσα ενημέρωσης αλλά και το σχολείο έχουν τη δυνατότητα να ενημερώνονται εύκολα και να σχηματίζουν τη δική τους άποψη για όσα συμβαίνουν γύρω τους.

Παρόλο που το υλικό που τους παρουσιάζεται συχνά περιλαμβάνει φαινόμενα διαφθοράς, έντονες πολιτικές αντιπαράθεσεις και έλλειψη θετικών προτύπων – στοιχεία που μπορούν να επηρεάσουν τον ψυχισμό και την εμπιστοσύνη των νέων – οι πε-

ρισσότεροι δεν μένουν αδιάφοροι. Αντίθετα, προσπαθούν να αποκτήσουν μια πιο αντικειμενική εικόνα της πραγματικότητας και να μη βασίζονται αποκλειστικά στις απόψεις της οικογένειας ή του στενού τους περιβάλλοντος, κάτι που παλαιότερα ήταν πολύ πιο συνηθισμένο.

Οι νέοι προσπαθούν να κατανοήσουν καλύτερα την πραγματικότητα που τους περιβάλλει και, ακόμη και μέσα από δυσκολίες και λάθη, αναπτύσσουν κριτική σκέψη και κοινωνική ευαισθησία. Τα στοιχεία αυτά αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για τη δημιουργία μιας κοινωνίας με ενεργούς και συνειδητοποιημένους πολίτες στο μέλλον.

Από την ενημέρωση στη συμμετοχή

Συνοψίζοντας, τα φαινόμενα διαφθοράς και νεποτισμού στην πολιτική, όπως αυτά γίνονται αντιληπτά από τους νέους μέσα από την καθημερινή ενημέρωση, έχουν δημιουργήσει ανασφάλεια και σε αρκετές περιπτώσεις έντονο προβληματισμό για το μέλλον τους.

Γι' αυτόν τον λόγο, δεν αρκεί μόνο η ενημέρωση. Όλοι οι πολίτες, ανεξαρτήτως ηλικίας ή κοινωνικής θέσης, χρειάζεται να παίρνουν θέση και να συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωση μιας καλύτερης πραγματικότητας. Η αναμονή για το «καλύτερο» ή ο συμβιβασμός με το λιγότερο απογοητευτικό δεν μπορεί να αποτελεί λύση.

Αντίθετα, η υπευθυνότητα, η συλλογικότητα και η αξιοκρατία πρέπει να αποτελούν βασικές αξίες της κοινωνίας, ώστε να διασφαλιστεί ένα μέλλον που αξίζει πραγματικά να ζήσουμε.

Η απογοήτευση των νέων από την πολιτική δεν είναι αδιαφορία. Είναι το σημάδι ότι περιμένουν κάτι

Νοσταλγία δίχως μνήμη

ΤΟΥ
ΣΩΤΗΡΗ ΜΠΡΑΪΜΗ

Γιατί οι άνθρωποι - και ιδιαίτερα οι νέοι - νοσταλγούν εποχές που δεν έζησαν; Ανάμεσα στην εξιδανίκευση του παρελθόντος και την αβεβαιότητα του παρόντος, η νοσταλγία μετατρέπεται σε έναν ιδιαίτερο τρόπο κατανόησης της σύγχρονης πραγματικότητας.

Πηγή εικόνας: John William Waterhouse, Miranda (1875), Wikimedia Commons

Νοσταλγία γένους θηλυκού. Ή μάλλον γένους απροσδιόριστου. Συχνά, ανακαλούμε στην μνήμη μας γεγονότα που μας συγκίνησαν, μας ανέδειξαν, που μας χάρισαν αξέχα-

στες εμπειρίες και διαμόρφωσαν τον χαρακτήρα μας. Άλλοτε, όμως, αναπολούμε εποχές που δεν ζήσαμε ποτέ · εποχές βαθιά χαραγμένες στην ιστορία αλλά ανύπαρκτες στις αναμνήσεις μας. Ίσως τις βίωσε ένας άλλος εαυτός, ίσως αναζητούμε το ρομαντικό παρελθόν δυσαρε-

στημένοι από το παρόν, το οποίο βρίσκεται τόσο κοντά μας. Ίσως, τελικά, οι πρόγονοι μας είχαν την τύχη (μέσα στην «ατυχία» τους) να θεωρούν ότι το δικό τους διαφορούμενο «τώρα» δεν θα γίνει ποτέ το πολυπόθητο «τότε» των επόμενων γενεών.

Συχνά νοσταλγούμε όχι όσα ζήσαμε αλλά όσα φανταζόμαστε ότι υπήρξαν.

Πρωτεύον αίτιο που οδηγεί στη νοσταλγία των παλαιών εποχών αποτελεί η τάση του ανθρώπου για την εξιδανίκευση του παρελθόντος. Με την πάροδο του χρόνου, η μνήμη του ανθρώπου συγκρατεί τα ευχάριστα βιώματα, ενώ παράλληλα δίνει μία θετική χροιά στις δυσάρεστες αναμνήσεις και στα προβλήματα της εκάστοτε εποχής.

Με αυτόν τον τρόπο, δημιουργείται σταδιακά μία ρομαντική εκδοχή των προηγούμενων δεκαετιών, οι οποίες φέρουν αυθεντικά και ανθρώπινα χαρακτηριστικά· στοιχεία, δηλαδή, που λείπουν από την σύγχρονη κοινωνία. Έτσι, οι γηραιότεροι επηρεασμένοι από τα προαναφερθέντα μεταφέρουν το λανθασμένο αφήγημα τους περί μίας ιδεατής εποχής στις νεότερες γενιές, γεγονός που ενισχύει το αίσθημα νοσταλγίας.

Ταυτόχρονα, σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν τόσο τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, καθώς και η σύγχρονη κουλτούρα. Μέσω ταινιών, τηλεοπτι-

κών σειρών, τραγουδιών και εικόνων που είναι διαθέσιμες στο διαδίκτυο, παρουσιάζεται μία αρκετά ελκυστική, όμως καθόλου ρεαλιστική πραγματικότητα. Η αισθητική του «ρετρό», σε συνδυασμό με την αναχρονιστική μόδα, τα δημοφιλή τραγούδια

και της αβεβαιότητας του παρόντος. Σε μία εποχή ραγδαίων αλλαγών, κυρίως τεχνολογικών, η πίεση που ασκείται σε κοινωνικό επίπεδο προκαλεί αδιάκοπο άγχος και ανασφάλεια, με αποτέλεσμα το σήμερα να κρίνεται ασφυκτικό και το μέλλον

πως να αντιμετωπίσουμε ψύχραιμα το παρόν και το μέλλον με μεγαλύτερη ελπίδα.

Παρά την γοητεία της, η νοσταλγία πρέπει να περιορίζεται για να μην υπερβούμε κάποια σημαντικά όρια ανάμεσα στην πραγματικότητα και την

σότεροι ορίζοντες θα ανοίγουν για τους ανθρώπους. Μέσα από την ιστορία έχουμε την δυνατότητα να αντλήσουμε χρήσιμα εργαλεία που θα μας βοηθήσουν να διαμορφώσουμε ένα καλύτερο παρόν.

Το ζήτημα, συνεπώς, είναι πολυδιάστατο. Υπάρχει μία λεπτή γραμμή ανάμεσα στους κινδύνους και στα οφέλη της νοσταλγίας, η οποία είναι απολύτως απαραίτητη για μία ισορροπημένη εξέλιξη. Το ερώτημα είναι: Θα ζήσουμε σε ένα ψέμα για να ξεφύγουμε από την αλήθεια ή θα ζήσουμε συνειδητά σε ένα ουσιαστικό παρόν, το οποίο θα αξίζει να νοσταλγείται από τις επόμενες γενιές; Ίσως, τελικά, η νοσταλγία δεν είναι γένους απροσδιόριστου. Είναι προϊόν της κοινωνίας, η οποία απέτυχε να δώσει κίνητρο στους νέους να παλέψουν για αυτή. Να διεκδικήσουν. Να κερδίσουν. Να κάνουν ότι δεν κατάφεραν ή δεν προσπάθησαν οι προηγούμενες γενιές για αυτούς. Νοσταλγία γένους θηλυκού. Νοσταλγία γένους κοινωνικού.

Το παρελθόν γίνεται καταφύγιο όταν το παρόν μοιάζει ασφυκτικό και το μέλλον αβέβαιο.

της δεκαετίας του 80 και του 90 και τις ιστορίες που διαδραματίζονται σε προηγούμενες εποχές φέρνουν επίσης τους νέους πιο κοντά σε αυτές. Ακόμα και αν κάποιος δεν έζησε αυτή την περίοδο, αισθάνεται ότι την γνωρίζει πολλές φορές πιο λεπτομερώς και από την δική του. Επομένως, το παρελθόν αποκτά σάρκα και οστά και συντελεί αντικείμενο θαυμασμού και ενδιαφέροντος.

Μερικές φορές η νοσταλγία μπορεί να συνιστά απόρροια των δυσκολιών

δυσοίωνο. Οι νέοι χρησιμοποιούν το σταθερό και προβλέψιμο παρελθόν ως ένα «ασφαλές καταφύγιο», στο οποίο τέτοιες πίεςεις φαντάζουν περιττές και ανούσιες. Στο πλαίσιο αυτό, η αναπόληση παλαιότερων περιόδων λειτουργεί ως ψυχολογικό στήριγμα, διότι προσφέρει στο άτομο και προπάντων στον νέο μία αίσθηση ασφάλειας και συναισθηματικής ισορροπίας. Κατ' αυτόν τον τρόπο η νοσταλγία είναι ένας μηχανισμός ψυχικής επιβίωσης, που μας διδάσκει

φαντασία. Η αναθύμηση συγκεκριμένων εποχών μπορεί να είναι μία απολαυστική διαδικασία και να μας φέρει σε επαφή με τις ρίζες, τις παραδόσεις και τις ηθικές αξίες της κοινωνίας μας. Παρ' όλα αυτά, όταν συγκρίνεται ακατάπαυστα με το παρόν σε βαθμό που η πραγματικότητα υποβαθμίζεται, είναι πιθανό να μας στερήσει τις ποικίλες δυνατότητες και ευκαιρίες που μπορεί να μας προσφέρει. Κάθε εποχή έχει τις δυσκολίες της, ωστόσο όσο οι κοινωνίες εξελίσσονται τόσο περισ-

Η λέξη «νοσταλγία»

Η λέξη η «νοσταλγία» αποτελεί έναν από τους πιο χαρακτηριστικούς όρους της ελληνικής γλώσσας που εκφράζουν βαθιά ανθρώπινα συναισθήματα. Προέρχεται από τη σύνθεση δύο αρχαίων λέξεων: «νόστος», που σημαίνει επιστροφή στην πατρίδα, και «άλγος», που σημαίνει πόνος. Αρχικά, η λέξη χρησιμοποιήθηκε για να περιγράψει τον έντονο ψυχικό

πόνος που ένιωθε κάποιος όταν βρισκόταν μακριά από τον τόπο του και λαχταρούσε να επιστρέψει.

Στην αρχαία ελληνική γραμματεία η έννοια του νόστου κατέχει κεντρική θέση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο Οδυσσέας, ο οποίος, ύστερα από τον Τρωικό Πόλεμο, περιπλανήθηκε για χρόνια ώσπου να επιστρέψει στην Ιθάκη. Ο αγώνας του να ξαναβρεί την πατρίδα, την

οικογένεια και την παλιά του ζωή εκφράζει με τον πιο ζωντανό τρόπο την ανθρώπινη ανάγκη της επιστροφής.

Με την πάροδο των αιώνων, όμως, η σημασία της λέξης διευρύνθηκε. Σήμερα η νοσταλγία δεν αφορά μόνο τον πόθο για έναν τόπο, αλλά και την επιθυμία επιστροφής σε έναν χρόνο που έχει περάσει. Μπορεί να συνδέεται με παιδικές αναμνήσεις, με

πρόσωπα που σημάδεψαν τη ζωή μας ή με στιγμές που θεωρούμε πιο απλές και πιο ευτυχισμένες.

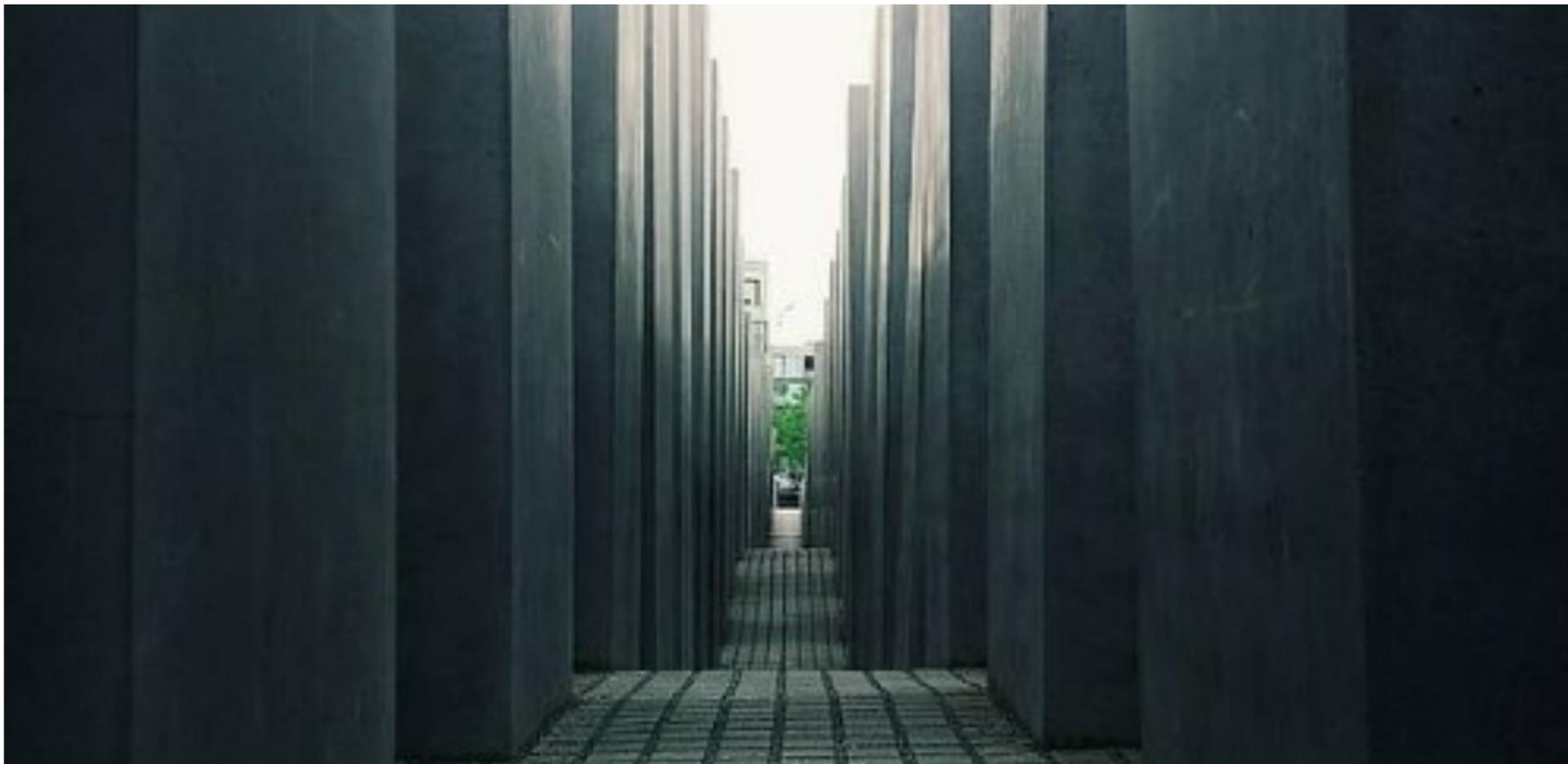
Η νοσταλγία είναι ένα σύνθετο συναίσθημα. Από τη μία πλευρά γεννά τη χαρά της ανάμνησης· από την άλλη συνοδεύεται από μια ήπια μελαγχολία, επειδή όσα θυμόμαστε δεν μπορούν να επιστρέψουν όπως ήταν. Συχνά, μάλιστα, οι άνθρωποι τείνουν να εξιδανικεύουν το πα-

ρελθόν, βλέποντάς το μέσα από ένα φίλτρο τρυφερότητας που το κάνει να φαίνεται πιο φωτεινό.

Έτσι, η νοσταλγία δεν είναι μόνο μια απλή ανάμνηση του χθες. Είναι ένας τρόπος με τον οποίο ο άνθρωπος συνομιλεί με το παρελθόν του, αναζητώντας μέσα από αυτό νόημα, ταυτότητα και μια βαθύτερη κατανόηση του παρόντος.

Ποτέ ξανά: Όταν η ιστορία μιλάει

ΤΟΥ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΜΟΙΡΑ

Πηγή εικόνας: Picryl - Public Domain Media, Holocaust Memorial Berlin.

Στις 27 Ιανουαρίου 1945, τα στρατιωτικά τεύματα φτάνουν στο στρατόπεδο συγκέντρωσης του Άουσβιτς και αποκαλύπτεται η τεράστια θηριωδία των ναζι. Οι στοιβές προσωπικών αντικειμένων, οι μαρτυρίες των ανθρώπων που επέζησαν και η σιωπή στους χώρους όπου χάθηκαν εκατομμύρια ζωές προκαλούν σοκ. Το ερώτημα που γεννιέται είναι σαφές: η μνήμη αυτών των γεγονότων μας θυμίζει πραγματικά την ευθύνη που έχουμε ή μένει μόνο σε επετειακές αναφορές; Η ιστορία δεν αρκεί μόνο να παρουσιάζεται, χρειάζεται να μας βοηθά να κατανοούμε καλύτερα τον κόσμο γύρω μας.

Στη σημερινή κοινωνία, τα φαινόμενα μίσους και η έντονη πόλωση δεν έχουν εξαφανιστεί, απλώς εμφανίζονται με διαφορετικό τρόπο. Τα κοινωνικά δίκτυα μπορούν να είναι χώρος

«Η μνήμη του Ολοκαυτώματος δεν είναι μόνο ιστορική γνώση · είναι μια διαρκής υπενθύμιση ότι η αδιαφορία απέναντι στην αδικία είναι συχνά το πρώτο βήμα προς την επανάληψή της.»

συζήτησης και ενημέρωσης, αλλά πολλές φορές γίνεται πεδίο άγνων αντιπαράθεσεων ή σχολίων που ενισχύουν τα στερεότυπα. Μέσα σε αυτή την πραγματικότητα, η ιστορική μνήμη δεν μπορεί να περιορίζεται σε ημερομηνίες ή επετείους. Χρειάζεται να συνδέεται με το πώς βλέπουμε και ζούμε τον κόσμο γύρω μας.

Υπάρχει επίσης ο κίνδυνος η μνήμη να μένει επιφανειακή, σαν να είναι απλώς

ένα γεγονός που αναφέρεται. Οι επετειακές εκδηλώσεις ή οι σχολικές ομιλίες μπορεί να δίνουν την αίσθηση ότι θυμόμαστε και τιμούμε το παρελθόν. Όπως έχει γράψει ο συγγραφέας και επιζών του Ολοκαυτώματος Πρίμο Λέβι, «Συνέβη, άρα μπορεί να συμβεί ξανά», υπενθυμίζοντας ότι η μνήμη δεν αφορά μόνο τα γεγονότα, αλλά και την ευθύνη που έχουμε στο παρόν. Η ιστορία απο-

κτά νόημα μόνο όταν μας ωθεί να σκεφτούμε και να δράσουμε στην καθημερινότητά μας.

Με μια άλλη οπτική, φαίνεται ότι η νέα γενιά δείχνει μεγαλύτερη ευαισθησία απέναντι στη μνήμη και στα ανθρώπινα δικαιώματα. Σε αρκετά σχολεία, οι μαθητές συμμετέχουν σε προγράμματα, βλέπουν ντοκιμαντέρ ή συζητούν γεγονότα που σχετίζονται με αξίες όπως η δημοκρατία και ο σεβασμός

προς τον άνθρωπο. Μέσα από αυτές τις εμπειρίες, η ιστορία δεν είναι μόνο κάτι που απλά διατυπώνεται, αλλά αφορμή για σκέψη, συζήτηση και προσωπική στάση ζωής.

Το ζήτημα, επομένως, δεν είναι προφανές. Ανάμεσα στη μνήμη που περιορίζεται σε τελετές και σε εκείνη που γίνεται ουσιαστικός προβληματισμός, η στάση μας καθορίζει την αξία της. Η ιστορική μνήμη έχει πραγματική σημασία όταν γίνεται μέρος της καθημερινότητάς μας και μας βοηθά να κατανοούμε καλύτερα τις επιλογές μας. Ίσως, τελικά, το πιο σημαντικό δεν είναι μόνο τι θυμόμαστε από το παρελθόν, αλλά πώς επιλέγουμε να χρησιμοποιούμε αυτή τη μνήμη στο παρόν, ώστε το «Ποτέ ξανά» να μην είναι μόνο μια λέξη, αλλά ένας οδηγός ζωής που μας καλεί να θυμόμαστε, να στοχαζόμαστε και να ενεργούμε πραγματικά με υπευθυνότητα.

Ισότητα στα χαρτιά; Η πατριαρχία ως βαθιά ριζωμένη κοινωνική πραγματικότητα

ΤΗΣ
ΝΑΤΑΛΙ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

Η θεσμική ισότητα και η κοινωνική πραγματικότητα

Σήμερα στον δυτικό κόσμο, έπειτα από πολλούς μακροχρόνιους και δύσκολους αγώνες, η ισότητα των φύλων παρουσιάζεται ως μία από τις σημαντικότερες κατακτήσεις της δημοκρατίας. Αναμφίβολα, η θέση των γυναικών σε όλη την Ευρώπη και την Ελλάδα έχει βελτιωθεί σημαντικά σε κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο. Ωστόσο, η θεσμική πρόοδος δεν αναιρεί την ύπαρξη της πατριαρχίας στη σημερινή κοινωνία.

Αυτή φανερώνεται μέσω αντιλήψεων που έχουν ριζωθεί στους ανθρώπους ως κατάλοιπο της πατριαρχίας και έχουν ενσωματωθεί τόσο βαθιά ώστε μοιάζουν φυσικές. Παρουσιάζονται μέσω στερεοτύπων, εσωτερικευμένου σεξισμού, προκαταλήψεων και εχθρότητας σε ό,τι δε συμμορφώνεται με τους παραδοσιακούς ρόλους των φύλων. Έτσι, το ζήτημα της πατριαρχίας στην Ελλάδα και την Ευρώπη μας απασχολεί ακόμη και δεν ανήκει στο παρελθόν· είναι υπαρκτό και σοβαρό, απλώς μετασηματισμένο.

Τι σημαίνει πατριαρχία στη σύγχρονη κοινωνία

Στο πλαίσιο των σύγχρονων ευρωπαϊκών κοινωνιών, όπου η ανισότητα των δύο φύλων δεν είναι πλέον επίσημα αποδεκτή, η πατριαρχία μπορεί να νοείται ως ένα κοινωνικά διαμορφωμένο σύστημα αντιλήψεων που εξηγεί και δικαιολογεί το υψηλότερο κύρος που αποδίδεται στους άντρες έναντι των γυναικών σε κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό επίπεδο.

Η πατριαρχία καθορίζει τα πρότυπα των ρόλων των φύλων στιγματίζοντας τις γυναίκες και όσους δε συμμορφώνονται με αυτά. Σε αντίθεση με μια διαδεδομένη αντίληψη, δεν είναι ούτε φυσικό φαινόμενο ούτε ο-

φείλεται σε εγγενείς διαφορές ανάμεσα στα φύλα. Όπως τονίζουν οι κοινωνιολόγοι, είναι ένα κοινωνικό προϊόν που αναπαράγεται μέσω της διαπαιδαγώγησης, των κοινωνικών προτύπων και των θεσμών.

Σήμερα όμως, ενώ οι έμφυλες ανισότητες δίνεται η εντύπωση ότι έχουν υποχωρήσει, η πατριαρχία εξακολουθεί να επηρεάζει τις ζωές των ανθρώπων. Τα στερεότυπα, οι κοινωνικές προσδοκίες, τα διαφορετικά μέτρα αξιολόγησης και η πίεση για συμμόρφωση στους ρόλους φύλου αποτελούν βασικούς μηχανισμούς μέσω των οποίων συνεχίζει να αναπαράγεται. Το γεγονός ότι πλέον οι έμφυλες διακρίσεις δεν είναι πάντα άμεσα ορατές δεν σημαίνει ότι έχουν εξαλειφθεί, καθώς κοινωνικές προσδοκίες και στερεότυπα εξακολουθούν να αναπαράγονται.

Στερεότυπα και προκαταλήψεις: τι δείχνουν τα στοιχεία

Η αναπαραγωγή των πατριαρχικών αντιλήψεων αποτυπώνεται και σε στατιστικά στοιχεία. Σύμφωνα με την EIGE, στην Ελλάδα πάνω από τα 2/3 των ανδρών και περίπου οι μισές γυναίκες θεωρούν την ανδρική εργασία πιο απαιτητική από εκείνη των γυναικών. Η έρευνα δείχνει ότι αντιλήψεις για την ιεράρχηση των φύλων δεν έχουν ξεπεραστεί, ενώ σημαντικό ποσοστό γυναικών ασπάζεται επίσης αυτές τις αντιλήψεις.

Ταυτοχρόνως, στατιστικές του UNDP δείχνουν πως σχεδόν εννέα στους δέκα ανθρώπους παγκοσμίως διατηρούν κάποια βασική προκατάληψη απέναντι στις γυναίκες. Όταν οι προκαταλήψεις είναι τόσο διαδεδομένες αρχίζουν να φαίνονται φυσιολογικές, με αποτέλεσμα συχνά να τις αναπαράγουμε ακόμη και ασυνείδητα.

Ο εσωτερικευμένος μισογυνισμός στην καθημερινότητα.

Η επιβίωση της πατριαρχίας συνδέεται με το γεγονός ότι οι αντιλήψεις που απορρέ-

Πηγή: ThoughtCo.com

ουν από αυτή αναπαράγονται για μεγάλο χρονικό διάστημα και κανονικοποιούνται μέσα στην κοινωνία ώστε ακόμη και τα άτομα που υφίστανται τις συνέπειες των προκαταλήψεων να τις αναπαράγουν. Στην κοινωνιολογία το φαινόμενο αυτό ονομάζεται εσωτερικευμένος μισογυνισμός και είναι η υιοθέτηση πατριαρχικών στερεοτύπων ακόμη και από γυναίκες που πλήττονται από αυτά.

Αυτό εκδηλώνεται συχνά στην καθημερινότητα, για παράδειγμα μέσω της αντίληψης ότι τη βασική ευθύνη για τη φροντίδα της οικογένειας την έχει η γυναίκα, ακόμη κι όταν και οι δύο σύζυγοι εργάζονται. Επιπλέον, παρατηρείται συχνά το φαινόμενο οι γυναίκες να κρίνουν αυστηρά η μία την άλλη για την εμφάνιση, τη συμπεριφορά και τις επιλογές τους, αναπαράγοντας στερεότυπα που τις περιορίζουν.

Η επιβολή της πατριαρχίας δεν επηρεάζει μόνο τις γυναίκες αλλά και όσους αποκλίνουν από τους προκαθορισμένους ρόλους των φύλων. Όποιος δεν συμμορφώνεται με τα πρότυπα της αρρενωπότητας και της θηλυκότητας κινδυνεύει να δε-

χθεί κοινωνική πίεση ή αποκλεισμό.

Κοινωνικοί ρόλοι και κοινωνικός αποκλεισμός

Έτσι εμφανίζεται η ομοφοβία, η οποία δεν αποτελεί απλώς μια προκατάληψη αλλά έναν κοινωνικό μηχανισμό που συνδέεται με τους αυστηρούς ρόλους φύλου που επιβάλλει η πατριαρχία. Παράλληλα, όπως συμβαίνει και με τον μισογυνισμό, οι αντιλήψεις αυτές μπορεί να εσωτερικευτούν ακόμη και από τα ίδια τα άτομα που πλήττονται από αυτές.

Παρά την σημαντική πρόοδο που έχει σημειωθεί τις τελευταίες δεκαετίες ως προς τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων, οι διακρίσεις και ο κοινωνικός αποκλεισμός που αντιμετωπίζουν πολλά άτομα είναι ακόμη υπαρκτές σε μεγάλο βαθμό. Σύμφωνα με έρευνα του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA), περίπου ένα στα τρία ΛΟΑΤΚΙ άτομα στην Ευρώπη δηλώνει ότι έχει υποστεί διάκριση τα τελευταία χρόνια, ενώ πολλοί εργαζόμενοι αποφεύγουν να εκφράσουν ανοιχτά την ταυτότητά τους

Πέρα από τους νόμους: το ζήτημα της κοινωνικής συνείδησης

στον χώρο εργασίας φοβούμενοι αρνητικές συνέπειες.

Η εξέταση των παραπάνω μας δείχνει ότι παρά την σημαντική πρόοδο των τελευταίων δεκαετιών σε επίπεδο θεσμικών δικαιωμάτων οι πατριαρχικές αντιλήψεις δεν έχουν εξαλειφθεί, απλώς μετασηματιστεί. Γίνονται καθημερινά αντιληπτές από καθημερινές στάσεις, πρότυπα και προσδοκίες που επηρεάζουν έντονα τις γυναίκες και όσους αποκλίνουν από τους προκαθορισμένους ρόλους των δύο φύλων.

Η ουσιαστική ισότητα δεν επιτυγχάνεται μόνο μέσω νομοθεσίας αλλά είναι ζήτημα κοινωνικής συνείδησης. Για να υπάρξει ουσιαστική πρόοδος πρέπει, εκτός από θεσμικές αλλαγές, να γίνει κριτική επανεξέταση των βαθιά ριζωμένων κοινωνικών αντιλήψεων.

ΠΗΓΕΣ

Πατριαρχία - Βικιπαίδεια
Sage Reference - Encyclopedia of Gender and Society - Patriarchy
athensvoice.gr
socialpolicy.gr

Ο Εαυτός μας: Μια έννοια πολυδιάστατη

ΤΗΣ
ΜΥΡΤΩ ΜΠΑΡΚΑ

Πηγή: Προσωπικό αρχείο αρθρογράφου

Η εικόνα του εαυτού μας είναι διαφορετική από κάθε οπτική γωνία. Ζούμε σε μια κοινωνία που προωθεί την κριτική και την υιοθέτηση προτύπων. Είναι εύκολο να σκεφτόμαστε τη γνώμη των άλλων και να αφήνουμε τη δική μας πίσω. Μπορεί όμως τελικά η σκέψη αυτή να μην συμβάλλει καταλυτικά στη γνώμη των άλλων. Πόσες φορές έχουμε αναρωτηθεί ποιοι πραγματικά είμαστε, όταν οι γύρω μας βλέπουν κάποιον άλλον άνθρωπο από αυτό που νιώθουμε εμείς; Είναι δυνατόν αυτές οι εικόνες να συνυπάρχουν αρμονικά σε ένα μόνο άτομο;

Ο εαυτός μας μπορεί πολλές φορές να φαίνεται πως έχει μία πλευρά: τη δική μας πλευρά. Ο πραγματικός μας εαυτός, ή τουλάχιστον αυτό που θεωρούμε πραγματικό εαυτό, είναι μόνο ένα μέρος του. Είναι ο εαυτός μας όταν δεν βρίσκεται εκτεθειμένος στους άλλους.

Τι γίνεται όμως αν εκτεθεί; Νιώθουμε πως πρέπει να εναρμονιστούμε στην κοινωνία· να μοιάσουμε, δηλαδή, σε κάποια στερεοτυπικά πρότυπα που δεν μας προσφέρουν τίποτα παρά μόνο περισσότερες ανασφάλειες. Προσπαθούμε να αλλάξουμε, να δείξουμε πιο θεμιτοί και πιο ταιριαστοί, χωρίς όμως να μας αντιπροσωπεύει το προσωπείο αυτό.

Ενώ φοράμε αυτήν τη μάσκα, και πάλι φοβόμαστε μήπως δεν μας βλέπουν οι άλλοι όπως θα θέλαμε. Δεν αρκεί η προσπάθεια να φανούμε αρεστοί, αλλά προσδοκούμε να δουν οι άλλοι σε εμάς πράγματα που δεν είμαστε. Έχουμε ανασφάλειες για τον εαυτό μας. Τελικά, συνήθως η γνώμη των άλλων αφορά τον δικό τους τρόπο σκέψης, ανεξαρτήτως του τι σκεφτόμαστε εμείς.

Αρκετά παιδιά πηγαίνουν στο σχολείο και παρουσιάζονται ως κλειστοί άνθρωποι. Έχουν ενδιαφέροντα που δεν βρίσκουν το θάρρος να μοιραστούν, γιατί ξέρουν πως δεν θα

ενδιαφέρουν τους συμμαθητές τους, και έτσι μαθαίνουν να μην ασχολούνται με αυτά εκείνες τις ώρες. Όταν πηγαίνουν βόλτα ή βρίσκονται με τους φίλους τους είναι πιο ανοιχτοί και «ξαφνικά» αποκτούν ενδιαφέροντα, δηλαδή εκεί μοιράζονται αυτά που τους αρέσουν πραγματικά. Γιατί συμβαίνει αυτό;

Αυτός είναι ένας μηχανισμός κοινωνικής επιβίωσης που χρησιμοποιούμε για να προσαρμοστούμε στις διαφορετικές πραγματικότητες της ζωής μας. Έτσι κρατάμε ισορροπία ανάμεσα στις σχέσεις με τους ανθρώπους γύρω μας, αλλά και με τον εαυτό μας. Δείχνουμε το μέρος του εαυτού μας που είναι κατάλληλο για την κάθε περίπτωση, ώστε να γίνουμε αποδεκτοί και να μην περιθωριοποιηθούμε.

Έχετε σκεφτεί ποτέ πόσο ωραία νιώθετε όταν είστε μόνοι σας; Είναι πολύ ανακουφιστικό να μπαίνεις στο σπίτι, να αφήνεις τα πράγματά σου και μαζί με αυτά να αφήνεις και τη μάσκα σου. Μόνος σου μπορείς να

σκεφτείς, να μη φοβάσαι αν σε κρίνουν, να ονειρεύεσαι, μπορείς να είσαι ο «εαυτός» σου. Αλλά αρκεί να ζεις μόνος; Όχι, δεν αρκεί. Έτσι δεν θα ήσουν ολόκληρος.

Η προσωπικότητά μας αποτελείται από πολλά μέρη και η αλληλεπίδραση με άλλους ανθρώπους δεν την αλλοτριώνει απαραίτητα. Αν χρησιμοποιήσουμε την προσαρμοστικότητα αυτή προς όφελός μας και δεν μας δημιουργούνται ανασφάλειες για τη γνώμη των άλλων, μπορούμε να καταφέρουμε πολλά.

Φοβούμενοι μήπως μας αντιπαθήσουν και δεν γίνουμε αποδεκτοί, πολλές φορές βλέπουμε μια εικονική πραγματικότητα, αφήνοντας τις ανασφάλειες αυτές να μας κατακλύσουν και να περιορίσουν τη δημιουργικότητά μας. Προβάλλουμε μέσα από την άποψη των άλλων για εμάς το πώς θα κρίναμε εμείς τον εαυτό μας και όχι αυτοί.

Υπάρχει όμως και η πραγματική άποψη των γύρω μας. Αυτοί κρίνουν ό,τι βλέπουν με τα δικά τους

μάτια. Δεν λαμβάνουν υπόψη τη δική μας σκέψη· εκλαμβάνουν αυτό που πηγάζει από μέσα μας με τον δικό τους τρόπο.

Από την άλλη πλευρά, η ισορροπία ανάμεσα στον εσωτερικό και τον εξωτερικό μας εαυτό είναι εύκολο να χαθεί όσο προσπαθούμε να ελέγξουμε τη γνώμη των άλλων. Μπορεί λοιπόν μέσα από αυτή τη σύγκρουση να χαθούν πολύτιμα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς μας.

Για παράδειγμα, ένας από τη φύση του αυθόρμητος άνθρωπος μπορεί να χάσει τον αυθορμητισμό του και να κάνει δευτερες σκέψεις για οτιδήποτε κάνει στο μέλλον, λόγω της πεποίθησής του ότι θα κριθεί για αυτά από τους συνανθρώπους του.

Επομένως, οι διάφορες πλευρές του εαυτού μας και της προσωπικότητάς μας, όταν συνυπάρχουν και βρίσκονται σε ισορροπία μεταξύ τους, δίνουν ένα ολοκληρωμένο αποτέλεσμα. Αυτός είναι ο πραγματικός μας εαυτός.

Ένα σύστημα που αξιολογεί την αποστήθιση, όχι τον άνθρωπο.

ΤΗΣ
ΛΙΝΑ ΦΩΤΙΑΔΟΥ

Σε μια εποχή όπου η δημιουργικότητα και η κριτική σκέψη θεωρούνται βασικές δεξιότητες, το ελληνικό εξεταστικό σύστημα εξακολουθεί να στηρίζεται κυρίως στην αποστήθιση.

Κάπου ανάμεσα λοιπόν σε σημειώσεις, υπογραμμισμένα βιβλία και ατελείωτα «SOS», μεγαλώνει μια ολόκληρη γενιά που μαθαίνει κάτι πολύ συγκεκριμένο: ότι η γνώση δεν είναι για να την κατανοείς, αλλά για να την αποστηθίζεις.

Η λογική της αποστήθισης

Και κάπως έτσι το σχολείο, που θα έπρεπε να είναι χώρος ανακάλυψης, γίνεται σιγά σιγά προπόνηση για έναν μαραθώνιο εξεταστών. Όχι για να μάθεις να σκέφτεσαι. Αλλά για να μάθεις να θυμάσαι.

Σου λένε ότι οι Πανελλαδικές εξετάσεις είναι «δίκαιες». Ότι όλοι ξεκινούν από την ίδια αφετηρία. Ότι αυτό το σύστημα είναι ο πιο αντικειμενικός τρόπος να κριθεί το μέλλον σου.

Αλήθεια όμως;

Στο τέλος της σχολικής διαδρομής, όλη η προσπάθεια χρόνων μοιάζει να συμπυκνώνεται σε λίγες ώρες γραπτής εξέτασης.

Σε ένα τετράδιο.

Σε μια σειρά από θέματα.

Σε έναν αριθμό.

Και πολλές φορές το αποτέλεσμα εξαρτάται από πράγματα πολύ πιο τυχαία από όσο θέλουμε να παραδεχτούμε.

Από το αν θυμήθηκες έναν τύπο.

Από το αν έγραψες τη σωστή λέξη.

Από το αν εκείνη τη μέρα ήσουν αρκετά ψύχραιμος για να μην σε νικήσει το άγχος.

Αλλά ένας αριθμός δεν μπορεί να περιγράψει έναν άνθρωπο. Δεν μπορεί να μετρήσει τη φαντασία του, τις ιδέες του, τον τρόπο που σκέφτεται ή τον τρόπο που βλέπει τον κόσμο. Ένα λά-

Ένας αριθμός δεν μπορεί να περιγράψει έναν άνθρωπο.

θος αρκεί για να καταρρέσει η δυναμική ενός νέου. Κάθε λάθος μοιάζει μεγαλύτερο απ' ό,τι πραγματικά είναι και κάθε αμφιβολία μπορεί να γεννήσει ακόμη περισσότερο άγχος.

Το πιο παράξενο είναι ότι ζούμε σε έναν κόσμο που αλλάζει πιο γρήγορα από ποτέ. Η δημιουργικότητα, η φαντασία, η ικανότητα να λύνεις προβλήματα, να συνεργάζεσαι, να σκέφτεσαι κριτικά, είναι αυτά που πραγματικά έχουν αξία.

Κι όμως, στο σχολείο μαθαίνουμε το αντίθετο. Μαθαίνουμε ότι το σημαντικό είναι να χωρέσεις ολόκληρα κεφάλαια στο κεφάλι σου και να τα αποδώσεις σε ένα γραπτό.

Αν όμως το σκεφτείς λίγο, αυτό είναι παράλογο.

Το σχολείο δεν πρέπει να φτιάχνει «καλούς εξεταζόμενους». Πρέπει να βοηθάει να γίνουμε άνθρωποι που σκέφτονται, που αμφισβητούν, που δημιουργούν.

Όμως πόσο διαφορετική θα ήταν η διαδικασία αν συνειδητοποιούσαν οι έφηβοι ότι το μόνο που χρειάζεται είναι να δώσουν τον καλύτερό τους εαυτό σε ένα εξεταστικό σύστημα που δεν έχει βελτιωθεί εδώ και αρκετές δεκαετίες;

Η αλήθεια είναι ότι όλο και περισσότεροι μαθητές αρχίζουν να το καταλαβαίνουν. Γιατί δεν γίνεται μια κοινωνία που θέλει ελεύθερους, δημιουργικούς ανθρώπους να κρατά ένα σύστημα που δεν επιβραβεύει την κριτική σκέψη.

Η αλλαγή δεν θα έρθει από μόνη της. Κάθε μεγάλη αλλαγή ξεκινά όταν μια γενιά αποφασίζει να μιλήσει.

Χρειαζόμαστε ένα σχολείο που να καλλιεργεί ιδέες, όχι παπαγαλία. Ένα σχολείο που να σε μαθαίνει να σκέφτεσαι, όχι απλώς να γράφεις.

Η εκπαίδευση δεν είναι ένας διαγωνισμός αλλά η διαδικασία με την οποία μια κοινωνία διαμορφώνει τον τρόπο σκέψης και το αξιακό σύστημα των ανθρώπων της.

Ίσως το πιο ουσιαστικό που χρειάζεται να θυμόμαστε είναι ότι καμία εξέταση δεν μπορεί να ορίσει απόλυτα τις γνώσεις μας, πόσο μάλλον έναν άνθρωπο.

Οι Πανελλαδικές εξετάσεις είναι μια σημαντική δοκιμασία, κυρίως όμως είναι η αρχή μιας μεγαλύτερης διαδρομής γεμάτης επιλογές, εμπειρίες και νέες δυνατότητες.

Για αυτό αξίζει να θυμούνται οι μαθητές πως, ανεξαρτήτως του αποτελέσματος, οι γνώσεις που καλλιεργήσαν μέσα από αυτή τη διαδρομή αποτελούν εφόδια που θα τους συνοδεύουν σε κάθε επόμενο βήμα της ζωής τους.

Η επιτυχία ενός νέου δεν μετριέται μόνο από μόρια, βαθμούς και σχολές αλλά και από τις δεξιότητες που έχει αναπτύξει.

Γιατί στο τέλος της ημέρας, η εκπαίδευση δεν πρέπει να μετράει πόσα θυμάσαι. Πρέπει να απελευθερώνει το πώς σκέφτεσαι.

Έχουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επιρροή στα παιδιά σήμερα;

ΤΗΣ
ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΠΟΘΟΥ

Πηγή: Αρχείο ηλεκτρονικής εφημερίδας «εὐαγγελιοφόρος»

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αποτελούν πλέον μέρος της καθημερινότητας των παιδιών. Η σωστή ενημέρωση, η καθοδήγηση από τους γονείς και η χρήση με μέτρο είναι απαραίτητα ώστε να αξιοποιούνται με ασφάλεια και να μην επηρεάζουν αρνητικά τη σκέψη και την ψυχική υγεία τους.

Έχουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης επιρροή στα παιδιά σήμερα;

Ένα εξαιρετικά φλέγον ζήτημα στις μέρες μας, αλλά και μία συνεχής ανησυχία για τους γονείς, είναι το αν και σε ποιο βαθμό επηρεάζονται τα παιδιά, ακόμη και από την προσχολική ηλικία, από τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης ή αλλιώς τα social media. Κατά πόσο, λοιπόν, μπορεί να επηρεαστεί ένα παιδί από αυτά που διαβάζει και παρακολουθεί στο διαδίκτυο και ποιοι είναι οι επικείμενοι κίνδυνοι που παρουσιάζονται όσον αφορά αυτό το θέμα;

Τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (Μ.Κ.Δ.) είναι ο πιο συνηθισμένος τρόπος στις μέρες μας, τόσο για τους ενήλικες όσο και για τα παιδιά, να περνούν τον χρόνο τους, να διασκεδάζουν, να ενημερώνονται,

να χαλαρώνουν αλλά και να μαθαίνουν. Αυτός είναι και ο λόγος που έχουν γίνει, αφενός, αναπόσπαστο στοιχείο της καθημερινότητας των ανθρώπων και που επηρεάζουν, αφετέρου, χρήστες κάθε ηλικίας. Τα παιδιά, λοιπόν, μην έχοντας μέτρο στη χρήση τους αλλά και σωστή κρίση για τον διαχωρισμό των «χρήσιμων» και των «άχρηστων» πληροφοριών, δεν μπορούν παρά να επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από αυτά, γεγονός που επι-

φέρει αλλαγές στη συμπεριφορά τους, στον τρόπο σκέψης αλλά και στο τι θεωρούν σωστό. Επίσης, πολλές φορές ο λόγος που τα παιδιά επηρεάζονται τόσο πολύ από τα Μ.Κ.Δ. είναι ότι δεν λαμβάνουν την απαραίτητη προσοχή και οριοθέτηση πρώτα απ' όλα από τους ίδιους τους γονείς τους, οι οποίοι είναι οι κύριοι αρμόδιοι για την προστασία τους.

Τα social media είναι, λοιπόν, ένας κόσμος απέραντος αλλά και πολύ ενδια-

φέρων όχι μόνο για τα παιδιά αλλά και για τους ενήλικες, που όμως εγκυμονεί διάφορους κινδύνους. Αρχικά, μία μάστιγα στην κοινωνία μας, γενικότερα τη σημερινή ημέρα, είναι η παραπληροφόρηση, η οποία μπορεί να έχει πολύ μεγαλύτερο αντίκτυπο στα παιδιά μικρότερης ηλικίας. Αυτό οδηγεί, λοιπόν, στην απόκτηση λανθασμένων απόψεων αλλά και ιδεών για οποιοδήποτε θέμα. Επιπλέον, ένα ζήτημα που αξίζει να αναφερθεί είναι ο βαθ-

μός στον οποίο επηρεάζεται η ψυχική υγεία ενός παιδιού μέσω των Μ.Κ.Δ. Συγκεκριμένα, μέσω βίντεο που παρακολουθεί ένα παιδί, influencers που συμβουλεύεται ή κειμένων που διαβάζει μπορεί να παραδειγματιστεί λανθασμένα ή να δώσει έμφαση σε στερεότυπα που προβάλλονται μέσω αυτών, κάνοντας τα συναισθήματά του να καταπιέζονται. Έτσι επηρεάζεται η ψυχική υγεία του παιδιού και αυτό αναπτύσσει τον χαρακτήρα του βασιζόμενο σε λανθασμένα πρότυπα.

Συνοψίζοντας, τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης παίζουν δραστικό ρόλο στη ζωή των παιδιών και έχουν τη δυνατότητα να τα επηρεάσουν τόσο στον χαρακτήρα όσο και στην ψυχική τους υγεία. Μήπως ήρθε, λοιπόν, η ώρα να τεθούν περισσότερα όρια από τους γονείς στα παιδιά και στη χρήση του διαδικτύου που αυτά κάνουν;

Αγελάδες και Μουσική

ΤΗΣ
ΘΕΟΔΩΡΑ ΜΑΥΡΙΚΙΟΥ

Τσως να έχετε δει βίντεο που κυκλοφορούν και δείχνουν αγελάδες να ενθουσιάζονται με την τζαζ. Ίσως πάλι να μη γνωρίζατε καν ότι το κοινό της μουσικής δεν περιλαμβάνει μόνο ανθρώπους. Εν πάση περιπτώσει, η μουσική ασκεί τόσο έντονη ψυχολογική επίδραση που καταφέρνει να επηρεάσει όλο σχεδόν το ζωικό βασίλειο. Στην ιδιαίτερη περίπτωση της αγελάδας, οι έρευνες έχουν φέρει στο φως ενδιαφέρουσες συμπεριφορές, καθώς και άμεσα αποτελέσματα της επίδρασης της μουσικής σ' αυτήν.

Η πρώτη παρατήρηση του φαινομένου έγινε το 1978, όταν ένας αγρότης ανακάλυψε πως, παίζοντας μουσική country στις αγελάδες του, αυξήθηκε η παραγωγή γάλακτος. Κάτι αντίστοιχο συνέβη και το 1997, αυτή τη

φορά με κλασική μουσική, η οποία επίσης συνέβαλε στην απόδοση του γάλακτος.

Αυτό, ωστόσο, δεν έγινε τυχαία. Οι αγελάδες φαίνεται πως είναι αρκετά ευαίσθητες στο στρες, κάτι το οποίο έχει ως αποτέλεσμα την υψηλή παραγωγή κορτιζόνης στο σώμα τους. Αυτή η ορμόνη, που χαρακτηρίζεται και ως «ορμόνη του στρες», δημιουργεί επιπλοκές στην παραγωγή και α-

πόδοση του γάλακτος, ενώ φυσικά εντείνει την ψυχολογική πίεση των αγελάδων. Έρευνες δείχνουν ότι αγελάδες που εκτίθενται σε απαλή μουσική έχουν αρκετά μικρότερα ποσοστά κορτιζόνης στον οργανισμό τους, διότι είναι πιο χαλαρές, γεγονός που, κατ' επέκταση, συνεπάγεται την ευκολότερη και μεγαλύτερη παραγωγή γάλακτος σε σχέση με αγελάδες που είχαν περιορισμένη ή καμία επαφή με τη μουσική.

Παράλληλα, οι αγελάδες έχουν και μουσικές προτιμήσεις! Μια έρευνα του Kemp μετρούσε τις αντιδράσεις των αγελάδων ως προς τους καρδιακούς παλμούς, τους ρυθμούς αναπνοής, την ποσότητα παραγωγής γάλακτος, καθώς και τη συμπεριφορά στο άκουσμα διαφόρων ειδών μουσικής, συμπεριλαμβανομένων της country, της rock, της jazz, της reggae, της pop, της rap, της hip hop, της heavy metal, της

κλασικής και της όπερας.

Οι περισσότερες αγελάδες δεν έδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον στη heavy metal, ενώ κάποιες φαίνονταν μπερδεμένες με τη rap. Τα υπόλοιπα είδη, ωστόσο, ιδίως η jazz και η κλασική, βρήκαν τρομερή απήχηση: οι αγελάδες ήταν λιγότερο στρεσαρισμένες και πιο ευδιάθετες σε σχέση με πριν. Κάποιες, μάλιστα, αποκοιμήθηκαν από το γλυκό ναούρισμα της απαλής μουσικής!

Παρ' όλ' αυτά, αξίζει να σημειωθεί ότι οι αγελάδες δεν απολαμβάνουν τη μουσική αποκλειστικά επειδή έχουν μουσικό αυτί. Είναι γνωστό ότι τα ζώα αυτά διακατέχονται από πολύ μεγάλη περιέργεια, που σημαίνει ότι πάντα επιδιώκουν να ερευνούν και να ανακαλύπτουν το πρωτόγνωρο και το πρωτάκουστο. Συγχρόνως, πιθανόν να συσχετίζουν τη μουσική με

Οι αγελάδες μπορούν να αναγνωρίσουν διαφορετικούς ήχους και φαίνεται ότι προτιμούν τη χαλαρή μουσική, όπως την κλασική και την τζαζ, γιατί τις βοηθά να μειώνουν το στρες.

Νέος ρατσισμός

ΤΗΣ
ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ ΚΡΑΝΗ ΜΠΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Πηγή: Αρχείο ηλεκτρονικής εφημερίδας «εὐαγγελιοφόρος»

Η πρόσφατη υπόθεση καθηγήτριας στη Θεσσαλονίκη, η οποία απεβίωσε από αιμορραγικό εγκεφαλικό επεισόδιο, ενώ είχε θέσει το ζήτημα εκφοβισμού εναντίον της, έχει συγκλονίσει το πανελλήνιο. Με αφορμή αυτό, έχει δημιουργηθεί δημόσιος διάλογος που αφορά ένα καθημερινό, αλλά ταυτόχρονα «σιωπηλό» φαινόμενο που παρατηρείται στον σχολικό χώρο: τον εκφοβισμό και την κακομεταχείριση του προσωπικού, όχι μόνο από τους κηδεμόνες, αλλά –μετ' εκπλήξεως– και από τη μαθητική κοινότητα.

Κοινό τόπο αποτελεί το

γεγονός ότι η παραβατική συμπεριφορά των ανηλίκων έχει κορυφωθεί δραματικά την τελευταία δεκαετία. Χιλιάδες καθηγητές κάνουν λόγο για την παραβίαση θεμελιωδών κανόνων κατά τη διάρκεια του σχολικού ωραρίου. Το φαινόμενο αυτό της κοινωνικής απαξίωσης –διότι περί αυτού φαίνεται να πρόκειται– πηγάζει από τις αντιλήψεις που καλλιεργούμε ως κοινωνία και για το οποίο οφείλουμε όλοι να αναλάβουμε τις ευθύνες μας.

Χωρίς αμφιβολία, οι νέοι, στο πλαίσιο της τεχνολογικά εξελιγμένης κοινωνίας, δέχονται καθημερινά ερεθίσματα από ποικίλους φορείς και μέσα, τα οποία τους εμφυσούν στερεότυπα και έτοιμα σχήματα θέασης

του κόσμου. Η επαναλαμβανόμενη αυτή διαδικασία έχει ως αποτέλεσμα την άκριτη υιοθέτηση συγκεκριμένων προτύπων, τα οποία θεωρούνται αποδεκτά και επιθυμητά, προετοιμάζοντας έτσι από νωρίς το έδαφος όχι μόνο για την επικριτική αντιμετώπιση του ίδιου τους του εαυτού, αλλά πρωτίστως για την απόρριψη και τη μη αποδοχή των άλλων. Οι ανήλικοι, κατά τη διάρκεια της εφηβείας, διακατέχονται, εξαιτίας των ορμονικών τους μεταβολών, από ψυχολογική ένταση και εσωτερικές ανισορροπίες, τις οποίες δεν έχουν ακόμη επιλύσει. Το γεγονός αυτό μπορεί εν δυνάμει να προκαλέσει συναισθήματα εχθρότητας ή την επιθυμία να βρεθεί το εξιλαστήριο θύμα στο οποίο

θα ξεσπάσει η εσωτερική αυτή ένταση. Ειδικοί αναφέρουν πως οι βίαιοι και επιθετικοί χαρακτήρες, κυρίως ανηλίκων, αντικατοπτρίζουν την ανάγκη των ανθρώπων αυτών να καλύψουν τα συναισθήματα μειονεξίας που προκαλούνται λόγω χαμηλής αυτοεκτίμησης.

Εκτός όμως από την πλημμυρίδα των ερεθισμάτων και των συναισθημάτων κατά την έντονη εφηβική περίοδο, αδιαμφισβήτητο ρόλο στη διαμόρφωση του χαρακτήρα διαδραματίζει η παιδεία και οι κοινωνικές αξίες. Αναμφισβήτητα, σημαντικό ζητούμενο της εκπαιδευτικής διαδικασίας, τόσο στο σχολείο όσο και στο πλαίσιο της οικογένειας, θα έπρεπε να είναι η

θετική αντιμετώπιση και ο σεβασμός προς τα άτομα ευθύνης, ανεξαρτήτως από τη συμπάθεια ή μη προς αυτά. Αντιθέτως, οι κοινωνικοποιητικοί αυτοί φορείς, με την προβολή συγκεκριμένων προτύπων, με την εμμονή στην ομοιομορφία και τη μη παρέκκλιση από την υποτιθέμενη νόρμα, δημιουργούν συχνά τις κατάλληλες προϋποθέσεις και τα συμπλέγματα εκείνα που γεννούν και θρέφουν την αναρχία και την αμφισβήτηση των δημοκρατικών και εκπαιδευτικών θεσμών.

Εν τω μεταξύ, η ασύστολη αυτή τροφοδότηση της βίαιης συμπεριφοράς των νέων «ενθαρρύνεται» εμμέσως από ορισμένους κηδεμόνες αλλά και από τους αρμόδιους, οι οποίοι πολλές φορές επιλέγουν να αδιαφορήσουν. Το φαινόμενο αυτό θα μπορούσε, σε έναν βαθμό, να εκληφθεί και ως μια ιδιότυπη μορφή κοινωνικής προκατάληψης, καθώς «μετατοπίζουμε» την απάνθρωπη αυτή συμπεριφορά από τους κοινωνικά αδύναμους σε εκείνους που κατέχουν θέση ευθύνης, με την επιθυμία να τους ελέγξουμε, ικανοποιώντας το προσωπικό μας γόητρο.

Κατανοούμε λοιπόν πως την τελευταία δεκαετία έχει δημιουργηθεί ένα ισχυρό πλέγμα αντιθέσεων που αφορά την υποτίμηση των εκπαιδευτικών θεσμών, το οποίο αντί να επιλύεται σε μια αρμονική συνύπαρξη έχει οδηγήσει σε εντάσεις και στην καλλιέργεια ενός νέου κύματος κοινωνικής απαξίωσης, με τελικούς αποδέκτες τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς, τους σιωπηρούς φύλακες αυτών των θεσμών.

Βιβλία με φτερά

ΤΗΣ
ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ ΚΡΑΝΗ ΜΠΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Σε έναν κόσμο πλημμυρισμένο από χρήστες ηλεκτρονικών συσκευών, ο φίλος του βιβλίου πάντα θα ξεχωρίζει. Θα ξεχωρίζει, γιατί μέσα σε αυτή την πολύβουη καθημερινότητα, κατακλυσμένη από λάικς και πόστς, αυτός επιλέγει να αφεθεί στη μαγεία ενός φανταστικού κόσμου. Γιατί το βιβλίο είναι για αυτόν κάτι παραπάνω από λευκές σελίδες γεμάτες γράμματα και δυσνόητες ποιητικές φράσεις. Το διάβασμα του δίνει την ευκαιρία να περιπλανηθεί, χωρίς να έχει ανάγκη τον χάρτη ή τον πλοηγό. Γιατί μέσα στις σε-

λίδες συναντά τη σκέψη ανθρώπων που έζησαν χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά και τελικά συνειδητοποιεί πως οι ανθρώπινες αγωνίες παραμένουν οι ίδιες! Γιατί το διάβασμα είναι η μόνη στιγμή που ο χρόνος σταματά να τον κυνηγά: είναι μια ιδιωτική τελετουργία που του επιτρέπει να αναπνεύσει. Γιατί σε μια εποχή που οι λέξεις φτωχαίνουν, το βιβλίο τις κρατά ζωντανές, πλούσιες και αιχμηρές. Γιατί, διαβάζοντας, παύει αυτός να είναι το κέντρο του κό-

σμου, αλλά μαθαίνει να νιώθει τον πόνο και την χαρά του άλλου, του διαφορετικού. Ο αναγνώστης, κάθε φορά που τυχαίνει να

περνά έξω από βιβλιοπωλείο, κοντοστέκεται και τελικά μπαίνει μέσα, παρ' όλη τη βιασύνη του. Γιατί μέσα σε αυτόν τον κατα-

πληκτικό κόσμο νιώθει ασφάλεια και ζεστασιά. Το βιβλίο για τον αναγνώστη είναι ένας καλός φίλος που του εμπιστεύεται τα πιο κρυφά του μυστικά, γνωρίζοντας πως αυτός δεν θα τον κρίνει ποτέ. Γιατί ξέρω, ως φίλος του βιβλίου και εγώ, ότι το μαγικό αυτό συναίσθημα είναι μοναδικό και απεριγράπτο. Μακάρι όλοι οι άνθρωποι να μπορούσαν να νιώσουν το απελευθερωτικό αυτό συναίσθημα που βιώνεις μέσα στον κόσμο του βιβλίου. Και τώρα λοιπόν συνειδητοποιώ πως όντως τα βιβλία σου δίνουν φτερά!

Όταν η τέχνη γίνεται πολιτική

ΤΟΥ
ΑΝΔΡΕΑ ΚΑΛΕΡΓΗ

Η τέχνη δεν ήταν ποτέ ουδέτερη. Από την αρχή του ανθρώπινου πολιτισμού λειτουργούσε όχι μόνο ως μέσο ψυχαγωγίας, αλλά και ως τρόπος έκφρασης πολιτικών απόψεων και, πολλές φορές, ως μέσο επιρροής ή χειραγώγησης των μαζών. Τα τελευταία χρόνια το φαινόμενο αυτό έχει ενταθεί ακόμη περισσότερο, καθώς η πρόσβαση στα έργα τέχνης έχει γίνει ευκολότερη για όλα τα κοινωνικά στρώματα μέσω των μέσων ενημέρωσης και της τεχνολογίας.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της σύνδεσης τέχνης

και πολιτικής αποτελεί ο Φουτουρισμός, ένα καλλιτεχνικό και κοινωνικό κίνημα που άνθισε στην Ιταλία στις αρχές του 20ού αιώνα. Ιδρύθηκε το 1909 από τον Ιταλό ποιητή Filippo Tommaso Marinetti, ο οποίος δημοσίευσε το έργο Manifesto of Futurism. Το κίνημα αυτό προωθούσε την απομάκρυνση από κάθε προηγούμενη καλλιτεχνική και πολιτική παράδοση. Οι φουτουριστές εξυμνούσαν την τεχνολογία, την ταχύτητα και τη βία, προβάλλοντας την υπεροχή του ανθρώπου απέναντι στη φύση, ενώ παράλληλα υποστήριζαν έντονα εθνικιστικές ιδέες. Η πρωτοτυπία και η ρήξη με το παρελθόν θεωρούνταν βασικές αξίες, α-

κόμη κι όταν αυτές συνδέονταν με ακραίες αντιλήψεις.

Θεωρείται ότι το κίνημα αυτό επηρέασε σημαντικά το πολιτικό κλίμα της εποχής στην Ιταλία, συμβάλλοντας ιδεολογικά στην άνοδο των Fasci Italiani di Combattimento, δηλαδή του φασιστικού κινήματος του Benito Mussolini.

Το φαινόμενο της πολιτικοποίησης της τέχνης, όμως, δεν περιορίστηκε μόνο στην Ιταλία. Κατά τον 20ό αιώνα εμφανίστηκε με ιδιαίτερη ένταση και στο ιδεολογικό πεδίο του Ψυχρού Πολέμου. Στη Σοβιετική Ένωση, κατά τη διάρκεια της ηγεσίας του Joseph Stalin, επιβλήθηκε το καλλι-

τεχνικό πρότυπο του «Σοσιαλιστικού Ρεαλισμού». Το ύφος αυτό παρουσίαζε μια εξιδανικευμένη εικόνα της εργατικής τάξης και της σοσιαλιστικής κοινωνίας, προβάλλοντας την τέχνη ως εργαλείο ιδεολογικής διαπαιδαγώγησης του λαού. Βασικές αρχές του ήταν η *dostupnost* (προσβασιμότητα της τέχνης σε όλους) και η *partiinost* (πίστη στις αρχές και την ιδεολογία του κόμματος).

Αντίθετα, στις Ηνωμένες Πολιτείες, το επικρατέστερο καλλιτεχνικό ρεύμα εκείνης της περιόδου ήταν ο «Αφηρημένος Εξπρεσιονισμός». Το ρεύμα αυτό χαρακτηριζόταν από τη χρήση έντονων χρωμάτων, δυ-

ναμικών πινελιών και αφηρημένων μορφών. Αναπτύχθηκε μέσα σε ένα περιβάλλον καλλιτεχνικής ελευθερίας, όπου οι δημιουργοί μπορούσαν να εκφράζονται χωρίς κρατικούς περιορισμούς, σε αντίθεση με το αυστηρά ελεγχόμενο καλλιτεχνικό πλαίσιο της Σοβιετικής Ένωσης.

Η ιστορία δείχνει ότι η τέχνη δεν αποτελεί απλώς αισθητική δημιουργία. Είναι ένας χώρος όπου διαμορφώνονται ιδέες, αμφισβητούνται εξουσίες και επηρεάζονται κοινωνίες. Για τον λόγο αυτό, η σχέση τέχνης και πολιτικής παραμένει μέχρι σήμερα ζωντανή και συχνά καθοριστική για την κατανόηση της ίδιας της ιστορίας.

Στη δική μου γειτονιά

ΤΗΣ
ΗΛΙΑΝΑΣ ΠΑΠΠΑ

Στη δική μου γειτονιά η ζωή κυλούσε ήρεμα.

Δεν υπήρχαν φωνές, δεν υπήρχαν καβγάδες, δεν ακουγόταν ποτέ μουσική δυνατά. Τα βράδια μπορούσα να ακούσω ακόμη και τον αέρα να περνά ανάμεσα από τα δέντρα. Καμία πόρτα δεν έκλεινε απότομα, κανένα σκυλί δε γάβγιζε επίμονα, κανένα παιδί δεν έτρεχε ουρλιάζοντας στον δρόμο. Η ησυχία ήταν σχεδόν απόλυτη.

Οι γείτονες έβγαιναν και έμπαιναν στα σπίτια τους διακριτικά, σαν να ακολουθούσαν έναν άτυπο κανονισμό σιωπής. Τα παράθυρα άνοιγαν το πρωί και έκλειναν το βράδυ με ακρίβεια. Αν συναντιόμασταν τυχαία στο πεζοδρόμιο, ανταλλάσσαμε ένα σύντομο νεύμα. Ούτε χαμόγελο, ούτε λέξεις. Κανείς δε ρωτούσε, κανείς δεν εξηγούσε. Δεν ήξερα ποιος έμενε δίπλα μου, τι δουλειά έκανε, αν είχε οικογένεια. Και εκείνοι δεν ήξεραν τίποτα για εμένα. Ακριβώς όπως μου άρεσε.

Τη στιγμή που είδα την ταμπέλα στην αυλή των γειτόνων μου, ήξερα πως τα πράγματα επρόκειτο να αλλάξουν. Και το ένστικτο μου ψιθύριζε πως η αλλαγή αυτή δε θα ήταν προς το καλύτερο.

Δίπλα στην αμερικανική σημαία – να ζήσει η πατρίδα μας! – τοποθέτησαν μια ξύλινη επιγραφή με άσπρο υπόβαθρο και κόκκινα γράμματα που ανακρίνωσαν: “Προς πώληση.”

Προσπάθησα να καθησυχάσω τον εαυτό μου. Θα ήταν δύσκολο να βρεθούν αγοραστές στο κοντινό μέλλον. Η διαδικασία εξαγοράς σπιτιού στη χώρα μας είναι πολύπλοκη και χρονοβόρα. Άλλωστε, ένα σπίτι τόσο καλά διατηρημένο όσο της Άλις και του Μπομπ – εξαιρετικών ανθρώπων, ήσυχων και τακτικών, ιδανικών γειτόνων – δε θα μπορούσε να πωληθεί στον οποιοδήποτε. Ο αγοραστής θα έπρεπε να είναι τουλάχιστον οικονομικά εύπορος, να επαγγέλλεται μια σεβάσιμα ειδικότητα και, το πιο σημαντικό, να είναι άνθρωπος ποιότητας.

Νομίζω δε χρειάζεται να αναλύσω το τελευταίο κριτήριο για να γίνω κατανοητός. Το σπίτι άδειασε ιλιγγιωδώς. Η καταρραμένη ταμπέλα “προς πώληση” εξαφανίστηκε από την αυλή και η αμερικανική σημαία κατέβηκε και πακεταρίστηκε σε ένα χαρτόκουτο, όπως και όλα τα υπόλοιπα υπάρχοντα των γειτόνων. Ένα ηλιόλουστο πρωινό παρακολούθησα, με εξαιρετική διακριτικότητα μέσα από τις κουρ-

τίνες της κουζίνας μου, την Άλις και τον Μπομπ να δίνουν μετρητά σε μια ομάδα μεταφορέων, να φορτώνουν το ακριβό τους αυτοκίνητο με τα απαραίτητα και να αποχωρούν δίχως να αποχαιρετήσουν.

Σπανίζουν τέτοιοι άνθρωποι. Αθόρυβοι και χωρίς ανάγκη για μελοδραματικές εξόδους. Θα μου λείψει η απουσία τους.

Για λίγες μέρες τα πράγματα παρέμειναν ως είχαν. Το σπίτι δίπλα ήταν άδειο και το γαζόν αζύριστο. Όμως, εγώ δεν μπορούσα να ηρεμήσω. Μια ανεξήγητη ταραχή με είχε κυριεύσει και ένιωθα πως η ευδαιμονία που ζούσα, ήταν απλώς η σιωπή πριν την καταιγίδα.

Τους είδα μια γριζία Τετάρτη, την οποία περνούσα στη βεράντα μου ξεφυλλίζοντας ένα βιβλίο. Έφτασαν στη γειτονιά στο αναμενόμενο όχημα τους: ένα χτυπημένο φορτηγάκι εργασίας με λευκή μπροιά που ξεφλούδιζε. Όταν το εντόπισα στο χείλος του δρόμου

προσευχήθηκα πως ήταν απλά περαστικό. Καθώς όμως στάθμευσε στο κατώφλι δίπλα στο δικό μου δεν ήταν πλέον μια έργοια που μπορούσα να αγνοήσω.

Έγινε ένα πολύ αληθινό πρόβλημα.

Από το παρκαρισμένο φορτηγάκι ξεπετάχτηκε πρώτα ένα παιδί. Ένα νεαρό κορίτσι που δε θα μπορούσε να ξεπερνάει τα δέκα χρόνια. Φορούσε τις μελαχρινές του μπουνιές σε δύο χαμηλές κοτσίδες. Ένωσα μια φλέβα να σπαραχθεί στο μέτωπο μου παρατηρώντας τα μαλλιά να χοροπηδούν μαζί με εκείνη, όσο βιάστηκε να φτάσει στην είσοδο του σπιτιού.

Όταν άνοιξε η πόρτα του συνοδηγού, εξήλθε μια γυναίκα. Φαντάστηκα για μια στιγμή πως ήταν το κοριτσάκι από πριν, στην ενήλικη εκδοχή του. Η μητέρα της, σκέφτηκα και σφράγισα το βιβλίο μου κλειστό με έναν δυνατό κρότο. Ο θυμός μου με πρόδωσε και ο ήχος με έκανε αντιληπτό, καθώς η γυναίκα συνάντησε το βλέμμα μου και χωρίς ίχνος δισταγμού μου απέδωσε έναν φιλικό χαιρετισμό.

Ένα χαιρετισμό τον οποίο δυσκολεύτηκα να ανταποδώσω.

Έτσι, δεν το έκανα.

Άνοιξα την πόρτα της βεράντας και επέστρεψα στο εσωτερικό του σπιτιού μου. Από το γνώριμο σημείο του παραθύρου της κουζίνας, συνέχισα την παρακολούθησή μου. Τελευταίος εμφανίστηκε ο άντρας. Ο πατέρας,

Πηγή: Smithsonian American Art Museum, Washington, D.C.

υπέθεσα. Μια φιγούρα μετρίου αναστήματος και ένα μουστάκι τεραστίων διαστάσεων. Ξεφύρτωνε σιγά-σιγά χάρτινες κούτες και πλαστικές σακούλες από το πίσω μέρος του φορτηγού και τις τοποθετούσε στην εξώπορτα, όπου τις περίμενε η κόρη του για να τις σύρει στο εσωτερικό της οικίας χαχανίζοντας μεγαλόφωνα.

Ο πατέρας τεντώθηκε και χαμοουρήθηκε. Με τα χέρια του στη μέση του, χάριζε το σπίτι και ήταν ένα όνειρο που δεν περίμενε ποτέ να πραγματοποιήσει. Η γυναίκα του βγήκε ξανά στην αυλή και τον αγκάλιασε, και εκείνος χαρούμενος την πήρε στα χέρια του και την κουβάλησε πάλι μέσα. Οι φωνές του ευτυχισμένου ζευγαριού ηχούσαν αδιάκοπα στα αυτιά μου, ακόμα και όταν οι ίδιοι χάθηκαν από το οπτικό μου πεδίο.

Έκλεισα τις κουρτίνες αγανακτισμένος και κατέρρευσα στην πρώτη καρέκλα που βρήκα μπροστά μου. Δεν ήταν δυνατόν αυτή εδώ η γειτονιά – η δική μου γειτονιά – να έγινε αυτό που έγινε.

Προσφυγικό κατάλυμα.

Οι επόμενες μέρες ήταν μια επίγεια κόλαση. Η μετακόμιση των διπλών άργησε να ολοκληρωθεί για έναν βασικό λόγο: την ανέλαβαν εξ’ ολοκλήρου οικογενειακά. Ο πατέρας κουβαλούσε και συναρμολογούσε, η μητέρα τακτοποιούσε και η κόρη διακοσμούσε. Θα ήταν σχεδόν συγκινητική η αρμονία με την οποία συνεργάζονταν, αν δε συνοδεύονταν από μια ατελείωτη βαβούρα.

Και δεν παραλογίζομαι. Φυσικό είναι μια νέα εγκατάσταση να χρειάζεται χρόνο και να προκαλεί θόρυβο. Όμως στην περίπτωση των καινούριων μου γειτόνων δεν ήταν η εγκατάσταση που δημιουργούσε τη φασαρία, αλλά εκείνοι.

Τα απογεύματα ακουγόταν γέλια. Όχι, εκείνα τα συγκρατημένα, χαμηλόφωνα γελάνια που δε διαπερνούν φράχτες και δεν ενοχλούν αυτιά. Γέλια πλατιά, ανοιχτά. Ένα ραδιόφωνο στη μέση της αυλής έπαιζε χωρίς σταματημό τραγούδια. Ξένα τραγούδια. Ισπανόφωνα. Ήταν αρκετά πονηροί ώστε να το σταματούν της ώρες κοινής ησυχίας και έτσι δε θα μπορούσα να παραπονεθώ.

Ήταν τόσο προκλητικοί που με δυσκολία κρατιόμουν.

Στη συνέχεια όμως, η παρακμή αυτή εκτός από ακουστική έγινε και οπτική. Γυρνώντας στο σπίτι μια μέρα, παρατήρησα τη γειτόνισσα να κρεμάει ένα μακρόστενο σχοινί κατά μήκος της αυλής. Στο σχοινί αυτό τις επόμενες μέρες κρεμάστηκαν ρούχα. Πολύχρωμα ρούχα. Παράλληλα, από τον κήπο τους ξεριζώσε ένα μέρος του γαζόν και τόλμησε να φυτέψει μερικές τουλίπες. Πορτοκαλιές και λιλά. Το σπίτι τους διατάραζε πλέον την ομοιομορφία του τετραγώνου απειλητικά.

Μια μέρα καθώς επέστρεφα σπίτι μου, αντίκρισα τη μητέρα να απλώνει βρεγμένα σεντόνια και παπλώματα στο σύρμα. Για κακή μου τύχη, με εντόπισε και αφού μου έκανε ένα νεύμα να πλησιάσω – το οποίο προσποιήθηκα πως δεν είδα – άφησε το τελευταίο κάλυμμα στο σύρμα και έτρεξε να με προφτάσει.

“Σινιόρ!”, φώναζε πίσω μου επανειλημμένα. Έριξα ένα ανήσυχο βλέμμα γύρω μας για να δω αν υπήρχε μάρτυρας αυτής της εξευτελιστικής συναναστροφής. Ευτυχώς, για μένα κανείς δεν τριγυρούσε κοντά, όμως σίγουρα κάποιος θα ειδοποιούνταν αν δε σταματούσε η γυναίκα να ωρύεται σύντομα.

“Παρακαλώ;” της απάντησα, γυρνώντας απότομα προς το μέρος της. Εκείνη φάνηκε να ξαφνιαστήκε, όμως γρήγορα η

έκφραση της γέμισε από ένα παιχνιδιάρικο χαμόγελο. Άπλωσε το χέρι της προς το μέρος μου σαν να ήθελε κάτι να μου δώσει και τότε συνειδητοποίησα πως κάτι κρατούσε.

Ένα μενταγιόν.

“Για τη γυναίκα σας!”

Συνοφρώθηκα. “Δεν είμαι παντρεμένος.”

“Για την κοπέλα σας, τότε!”

Εκνευρίστηκα. “Δεν είμαι σε σχέση, κυρά μου!”

Συνοφρώθηκε και εκείνη. “Γιατί;”

Κάποιος έπρεπε να μου κάνει πλάκα.

“Γιατί...γιατί έτσι! Γιατί δε θέλω!”

Το μάτι της γυναίκας γυάλισε με κατανόηση στην απάντησή μου. “Έχεις αγόρι, σινιόρ;” “Τι; Όχι, βέβαια!” Ένιωθα τα μηνίγγια μου να σφίγγουν και το αίμα μου να βράζει. “Δεν έχω τίποτα! Ούτε γυναίκα, ούτε άντρα, ούτε οικογένεια, ούτε τίποτα! Μένω μόνος μου!” “Α! Ντίος μίο...”, αναφώνησε η γυναίκα και πήρα τα χέρια μου στα δικά της προτού προλάβω να τη σταματήσω. “Τόσο όμορφο παλιό! Γιατί δεν έχεις κάνει οικογένεια; Δεν παλεύεται η μοναξιά σινιόρ! Βιάστείτε πριν να είναι αργά.”

Αποτραβήχτηκα μακριά μονομιάς. Δεν ήξερα τι είναι πιο εξωπραγματικό εκείνη τη στιγμή: οι συμβουλές της γειτόνισσας ή το γεγονός ότι δεν είχα φύγει ακόμα από αυτή την αγενή ανάκριση.

“Θα σας παρακαλούσα να μην ανακατεύετε στη ζωή μου. Κοινώς, να κοιτάτε τη δουλειά σας. Καλό απόγευμα!”

Πρακτικά έτρεξα την απόσταση που επέμενε μέχρι το κατώφλι μου. Πέρασα την υπόλοιπη ώρα μέσα. Όπως και μερικές επόμενες. Ώσπου στέγνωσε η μουσγάδα των διπλών και ελευθερώθηκε το τοπίο.

Ή έτσι νόμιζα.

Σαν κάποια θεϊκή δύναμη να ήθελε να με δοκιμάσει, το επόμενο πρωί χτύπησε το κουδούνι μου. Ξαφνιαστήκα. Δε λαμβάνω ποτέ επισκέψεις. Τολμάω να παραδεχτώ πως ενθουσιάστηκα στην ιδέα μιας παρέας.

Έξω από την πόρτα μου βρήκα την κόρη των γειτόνων.

Η διάθεση μου πήρε αμέσως άλλη τροπή.

Θέση τους με ανυπομονησία.

Σήκωσα ένα φρούδι.

Είχε στο πρόσωπο της ένα χαμόγελο που έμοιαζε λες και πουνούσε. Τα χέρια της ήταν κρυμμένα πίσω από την πλάτη της και οι πατούσες της βημάτιζαν στη θέση τους με ανυπομονησία.

Σήκωσα ένα φρούδι.

“Γεια σας, σινιόρ! Σας έφερα κάτι,” είπε σε σπαστά αγγλικά. Με μια κίνηση έφερε τα χέρια της μπροστά και αποκάλυψε ένα πλαστικό κουτί με ανοιχτό καπάκι. Το περιεχόμενο του κουτιού ήταν κάποιου είδους φαγητό.

“Τι είναι αυτό;” ρώτησα ανυπόμονα. Οτιδήποτε και αν ήταν δεν είχα σκοπό ούτε να το δοκιμάσω, παρόλα αυτά θα ήθελα να μάθω τι είδους πιάτο έχει τόσο έντονη μυρωδιά όσο αυτό μπροστά μου.

Η αηδία στο πρόσωπο μου φάνηκε να παραξένεψε την κοπέλα, η οποία προφανώς είχε μεγαλώσει τρώγοντας αυτό το πράγμα. “Κεσεντίγιας, σινιόρ! Τις έφτιαξα με τη μαμά μου το πρωί. Μου είπε ότι είστε μόνος και χρειάζεστε σπιτικό φαγητό! Οπότε σκεφτήκαμε να σας φτιάξουμε μερικές.”

“Δεν πεινάω.”

“Τρώγονται και κρύες!” Η ετοιμότητα της κοπέλας χαμογέλασε το ίδιο απέραντο χαμόγελο με πριν. Από την έκφραση της είχα συμπεράνει προ πολλού πως δε θα τα έβαζε κάτω. Κοινώς, δε θα με άφηνε στην ησυχία μου εάν δε δεχόμουν την προσφορά της.

Άπλωσα τα χέρια μου και εκείνη μου έδωσε το κουτί, καταφέροντας με κάποιο τρόπο να πλατύνει περισσότερο το χαμόγελο της. Περιμένα την κοπέλα να κάνει αναστροφή και να γυρίσει στο δίπλα σπίτι, όμως εκείνη παρέμεινε μπροστά μου. Με εξέταζε προσεκτικά σαν κάτι να περιμένα.

Ξεφύσησα, αγανακτισμένος. “Τι;”

“Δε θα δοκιμάσετε;”

Η υπομονή μου εξαντλήθηκε και ξέσπασα. Έσπρωξα το φαγητό στην αγκαλιά της και μπήκα ξανά στο σπίτι, με την πόρτα να κλείνει πίσω μου με έναν γδούπο που τάραξε τους τοίχους. Η μικρή γύρισε στο σπίτι της με το κεφάλι χαμηλωμένο.

Καλώς, σκέφτηκα. Ίσως, να είχαν πλέον λάβει το μήνυμα.

Το κουδούνι μου χτύπησε ξανά λίγα λεπτά αργότερα. Αυτή τη φορά δε βιάστηκα να ανοίξω.

“Καλησπέρα σας!” Ήταν ο πατέρας της κοπέλας. Εκείνος, σε αντίθεση με την κόρη του, δε χαμογέλουσε. Ή πάλι μπορεί και να το έκανε. Το μέγεθος του μουστακιού του δε μου επέτρεπε να διακρίνω.

Σε τόσο κοντινή απόσταση και παρά την υστέρηση του σε ύψος, ο άντρας έμοιαζε ιδιαίτερα εκφοβιστικός. Το σώμα του ήταν

γεροδεμένο, με μύες που τονίζονταν χάρις τη στάση που είχε πάρει με τα χέρια του σταυρωμένα. Όμως ήταν εύκολο να διακρίνω πως τέτοιο σώμα δεν το αποκτά κανείς από επισκέψεις στο γυμναστήριο αλλά από καθάρη χειρωνακτική εργασία.

Σηλαβιά.

Ο πατέρας καθάρισε τον λαιμό του αυταρχικά, απελευθερώνοντας με από τις σκέψεις μου. Είχε σμίξει τα φρούδια του με καχυποψία και εγώ ένιωσα την αμηχανία της στιγμής να με

παραλύει μόλις συνειδητοποίησα πως τόση ώρα εξέταζα τη μορφή του χωρίς ίχνος διακριτικότητας.

“Εδιωξες την κόρη μου πριν λίγο;” με ρώτησε, το ύφος του απαράλλακτο. Ξεροκατάπια.

“Δεν έγιναν ακριβώς έτσι τα πράγματα,” βιάστηκα να δικαιολογήσω τον εαυτό μου. Ένιωθα τους παλμούς μου να ανεβαίνουν καθώς προετοίμαζαν το σώμα μου να δεχτεί την επίθεση του οργισμένου πατέρα. Ξεκίνησα να βηματίζω προς τα πίσω, κουνώντας τα χέρια μου με μανία. “Ξέρετε, είχα μόλις ξυπνήσει και...”

Ο άντρας με διέκοψε με ένα απρόσμενο γέλιο. “Καλά της έκανες, της έχω πει χίλιες φορές να μη χτυπάει κουδούνια.”

Χαλάρωσα λίγο.

“Η γυναίκα μου και η κόρη μου είπαν ότι είσαι σολιτάριο. Μόνος σου.” Ο φόβος που με είχε καταβάλει προηγουμένως μεταμορφώθηκε ξανά σε οργή. Για ποίο λόγο ενδιαφέρονταν τόσο πολύ αυτοί οι άνθρωποι για τη μοναξιά μου; Και γιατί είχαν έμμονη ιδέα πως χρειάζομαι παρέα; Ακόμα και αν την είχα ανάγκη – που δεν την έχω – σίγουρα δε θα επιθυμούσα τη συντροφιά των νέων μου γειτόνων.

“Άκου, φίλε,” ξεκίνησα, υψώνοντας τον τόνο μου σε μια προσπάθεια να γίνω καταληκτικά κατανοητός. “Έρχεστε στη γειτονιά και φέρνετε τα πάνω κάτω. Αναστατώνετε όλο το τετράγωνο

με τη μετακόμισή σας, αναστατώνετε εμένα τον ίδιο. Νομίζω το λιγότερο που μπορείτε να κάνετε για να ανταποδώσετε είναι να με αφήσετε στην ησυχία μου. Και αυτό σημαίνει εσύ, η γυναίκα σου και η κόρη σου,” τόνισα, μετρώντας για το κάθε άτομο και ένα δάχτυλο του χεριού μου.

Το μουστάκι του άντρα ευθυγραμμίστηκε και τα μάτια του σοβάρεψαν. Δεν έδειξε προσβεβλημένος, ούτε εννευρισμένος όπως περίμενα να αντιδράσει. Αντί για αυτό πήρε ένα περιεργό ύφος που έμοιαζε με ανησυχία.

Ίσως, και συμπόνια.

“Συγνώμη αν ξεπεράσαμε τα όρια σας,” μου είπε, ήδη έχοντας ξεκινήσει την αποχώρησή του. Η φωνή του ήταν ευγενική αλλά συνάμα γεμάτη αυτοπεποίθηση και πυγμή, σαν να είχε αντιμετωπίσει παρόμοιες καταστάσεις στο παρελθόν. “Δεν πρόκειται να σας ενοχλήσουμε ξανά. Μπούνας τάρδες!”

Σαστισμένος από την πολιτισμένη αντιμετώπιση του γείτονα μου, δεν πρόλαβα να κλείσω την πόρτα μου πίσω από τον άνδρα. Σαν να ένιωσα το βλέμμα μου να τον μαχαιρώνει στην πλάτη, ο πατέρας σταμάτησε ξαφνικά στη μέση της αυλής μου. Έπειτα, γύρισε και με κοίταξε.

“Το ξέρω ότι δε χαίρεσαι που η οικογένεια μου ζει εδώ,” ξεκίνησε με το προφανές και χαμογέλασε. “Μη νομίζεις, και εμείς θα προτιμούσαμε κάποιον περισσότερο...εύθυμο για γείτονα. Όμως ο θεός μας έφερε κοντά για να βοηθήσουμε ο ένας τον άλλον, σινιόρ. Για κανέναν άλλο λόγο.”

Δεν μπορούσα να καταλάβω γιατί δεν είχα σφραγίσει αυτή την πόρτα και εξακολουθούσα να παρακολουθώ τη συναισθηματική προκήρυξη ενός αγνώστου, φτωχού, μίζερου, αλλοδαπού-

“Το σπίτι μας είναι πάντα ανοιχτό για σένα.”

Η ανάσα μου πιάστηκε στον λαιμό μου.

“Όποτε αποφασίσεις πως είσαι έτοιμος να βάλεις αγάπη στην ψυχή σου. Καλό απόγευμα.”

Ο άντρας έκανε αναστροφή και έφυγε, χωρίς να κοιτάξει πίσω. Τον ακολούθησα με το βλέμμα μου μέχρι που έφτασε στο δίπλα σπίτι και χάθηκε πίσω από τους τοίχους του. Μόνο τότε μπόρεσα να επιστρέψω στο δικό μου σαλόνι, το οποίο έμοιαζε πολύ πιο σκοτεινό, πολύ πιο στενό, πολύ πιο κρύο.

Ξεκίνησε απότομα, δίχως προειδοποίηση.

“Δεν παλεύεται η μοναξιά, σινιόρ!”

Η καρδιά μου άρχισε να χτυπάει γρήγορα. Προσπάθησα να πάρω βαθιά ανάσα, αλλά οι πνεύμονες δε γέμιζαν. Ο αέρας σταματούσε ψηλά, κοφτός. Το σώμα μου αντέδρασε σαν να υπήρχε κίνδυνος, ενώ βρισκόμουν στην ασφάλεια του σπιτιού μου.

Από την άλλη, ίσως και να υπήρχε. Ίσως, να υπήρχε και να παραμόνευε ακριβώς από έξω. Και πιο συγκεκριμένα, στο γειτονικό σπίτι.

“Η μαμά μου είπε πως είστε μόνος και χρειάζεστε σπιτικό φαγητό!”

Ένωσα ζάλη. Τα χέρια μου ιδρώσαν. Τα δάχτυλα μου δίασαν. Η σκέψη ήρθε καθαρή και απόλυτη: Πρέπει να φύγουν. Οι γείτονες, πρέπει να φύγουν!

Δεν την έλεγα. Επαναλαμβανόταν.

“Όποτε αποφασίσεις πως είσαι έτοιμος να βάλεις αγάπη στην ψυχή σου.” Άρπαξα το κινητό μου από το τραπέζι δίπλα μου. Με τρεμάμενα δάχτυλα κάλεσα τον αριθμό. Έσβησα και ξανάγραψα τα ψηφία πολλές φορές μέχρι που τελικά πήρα την απόφαση και με κλειστά τα μάτια πάτησα το κουμπί της κλήσης.

Μπίπ.

Μπίπ.

“Γραφεία Μετανάστευσης και Τελωνειακής επιβολής ICE, σας ακούμε...” Η φωνή μου είχε πιαστεί στον λαιμό μου. Το μό-

νο που μπορούσα να κάνω στην αρχή ήταν να παρακολουθώ όσο τα δευτερόλεπτα της τηλεφωνικής κλήσης αυξάνονταν, όμως εγώ δε μιλούσα.

“Σας ακούμε...”, επανέλαβε ο δέκτης. Η φωνή στην απέναντι γραμμή ήταν τόσο παγωμένη που ήταν σχεδόν αδύνατο να αναγνωρίσεις το γένος της. Για μια στιγμή φαντάστηκα πως δεν ήταν άνθρωπος αυτό με το οποίο συνομιλούσα, αλλά ένα πνεύμα άυλο, τρομακτικό. Ένα πνεύμα με τη δύναμη να ελέγχει όλο τον κόσμο.

“Κύριε, η κλήση σας πρόκειται να τερματιστεί!”

“Θα ήθελα να κάνω μια καταγγελία,” είπα με μια πνοή. “Υπάρχουν μερικοί ε...μερικοί λαθρομετανάστες που προκαλούν ταραχή.”

“Τοποθεσία;”, ρώτησε η φωνή με τον ίδιο ψυχρό τόνο.

“Βρίσκονται...”

Κοίταξα έξω από το παράθυρο, έχοντας το μισό τοπίο κρυμμένο πίσω από τις κουρτίνες μου. Παρόλα αυτά το εμπόδιο κατάφερα να εντοπίσω την αυλή των γειτόνων, στην οποία βρισκόταν τώρα και οι τρεις ένοικοι του σπιτιού. Η μικρή κόρη έπαιζε και έτρεχε ανέμελα στο γκαζόν και ο πατέρας, χωρίς να έχει αλλάξει ακόμα από τη φόρμα εργασίας του, έτρεχε από πίσω της απειλώντας να την πιάσει στην αγκαλιά του. Οι τσιρίδες του κοριτσιού συνοδούνταν από τα χάχανα της μητέρας της, η οποία ήταν καθισμένη στο περβάζι και βελόνιαζε ένα πολύχρωμο κεντητό, καθώς παρακολουθούσε το παιχνίδι της οικογένειάς της. “Βρίσκονται... ε...με συγχωρείται...”

Η κόρη, σε μια τελευταία απόπειρα να ξεφύγει από τον πατέρα της έτρεξε και κατέφυγε στην αγκαλιά της μητέρας της, η οποία την έσφιξε στοργικά όσο γελούσε εκείνο το γέλιο που

είχα συνηθίσει να μισώ τις τελευταίες ημέρες. Ο πατέρας, αφού πήρε μια ανάσα και ανέκαμψε από το κυνηγητό, έσπευσε και αυτός στο πλάι τους και τις αγκαλιάσε, κλείνοντας τα μάτια του και ακουμπώντας το κεφάλι του σε εκείνο της γυναίκας του.

“Κύριε, χρειάζομαι την τοποθεσία για να προχωρήσω στη σύλληψη.” Ένωσα ένα τσίμπημα στην καρδιά μου στο άκουσμα της λέξης.

Σύλληψη.

Τα δευτερόλεπτα της κλήσης έτρεχαν.

Μπίπ.

Μπίπ.

“Κύριε;”

“Βρίσκονται εδώ...”, καθάρισα τον λαιμό μου.

“Εδώ. Στη δική μου γειτονιά.”

Πηγή: Edward Hopper, Cape Cod Morning (1950), ελαιογραφία ρε καμβά.

Η ιστορία του σχολείου μας

Η Ευαγγελική Σχολή Σμύρνης δεν είναι μόνο ένα σχολείο με μακριά ιστορία. Είναι ένας θεσμός που συνδέεται με τη μνήμη, την παιδεία και τη συνέχεια του ελληνισμού από τη Σμύρνη έως τη Νέα Σμύρνη. Η πορεία της δεν αποτυπώνει απλώς την εξέλιξη ενός εκπαιδευτικού ιδρύματος, αλλά και την προσπάθεια ενός ολόκληρου κόσμου να κρατήσει ζωντανές τις αξίες της γνώσης, της καλλιέργειας και της πνευματικής προόδου.

Οι απαρχές της Σχολής βρίσκονται στις αρχές του 18ου αιώνα. Η επίσημη ίδρυσή της έγινε το 1733, με πρωτοβουλία του μοναχού Ιερόθεου Δενδρινού και σημαντικών μελών της ελληνικής κοινότητας της Σμύρνης. Από την αρχή, ο στόχος ήταν σαφής: να δημιουργηθεί ένας χώρος όπου οι νέοι θα μπορούσαν να μορφώνονται ουσιαστικά και να αναπτύσσουν πνευματικά εφόδια για τη ζωή τους. Η ίδρυση της Σχολής δεν ήταν μια τυπική πράξη, αλλά μια βαθιά συνειδητή επιλογή της κοινότητας να επενδύσει στην παιδεία.

Αυτό φαίνεται και από το πνεύμα του ιδρυτικού της εγγράφου. Εκεί διατυπώνεται η πρόθεση να προστατευθεί και να στηριχθεί το Σχολείο προς όφελος των παιδιών, αλλά και όλων όσοι είχαν ανάγκη και επιθυμούσαν να μορφωθούν. Η αντίληψη αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική, γιατί δείχνει ότι η παιδεία δεν θεωρούνταν προνόμιο λίγων, αλλά δικαίωμα και ανάγκη μιας ολόκληρης κοινωνίας. Η Ευαγγελική Σχολή, ήδη από τα πρώτα της βήματα, είχε έναν χαρακτήρα ανοιχτό και ουσιαστικό.

Με το πέρασμα των χρόνων εξελίχθηκε σε ένα από τα σημαντικότερα πνευματικά κέντρα του μικρασιατικού ελληνισμού. Στο πρόγραμμά της συνυπήρχαν η κλασική παιδεία, οι ανθρωπιστικές σπουδές και αργότερα οι θετικές επιστήμες. Η μεγάλη βιβλιοθήκη της, τα σπάνια χειρόγραφα, καθώς και οι αρχαιολογικές και νομισματικές συλλογές της, έδειχναν ότι δεν επρόκειτο απλώς για ένα τοπικό σχολείο, αλλά για ένα κέντρο γνώσης με ευρύτερη ακτινοβολία. Η παρουσία της στο κέντρο της ελληνικής κοινότητας της Σμύρνης εξέφραζε ακριβώς αυτή τη βαθιά σύνδεση της εκπαίδευσης με την κοινωνική και πνευματική ζωή.

Κατά τον 19ο και τις αρχές του 20ού αιώνα, η Σχολή γνώρισε ιδιαίτερη ανάπτυξη και συνδέθηκε με σημαντικές μορφές του ελληνισμού. Παράλληλα, έγινε σημείο αναφοράς για γενιές μαθητών που έβλεπαν στη μόρφωση έναν δρόμο προόδου και προσωπικής εξέλιξης. Η Ευαγγελική Σχολή δεν έδωσε μόνο γνώσεις. Καλλιέργησε τρόπο σκέψης, πνευματική ευθύνη και αίσθηση συμμετοχής σε μια ιστορική κοινότητα.

Η πορεία αυτή διακόπηκε βίαια το 1922. Η Μικρασιατική Καταστροφή και η πυρκαγιά της Σμύρνης οδήγησαν στην καταστροφή του ιστορικού κτηρίου, της βιβλιοθήκης και των πολύτιμων συλλογών της. Μαζί με την πόλη χάθηκε και ένα σπουδαίο πνευματικό κέντρο. Ωστόσο, η ουσία της Σχολής δεν χάθηκε. Οι άνθρωποί της, μαθητές, απόφοιτοι και εκπαιδευτικοί, μετέφεραν στην Ελλάδα όχι μόνο την ανάμνησή της, αλλά και την παράδοσή της.

Έτσι, το 1934 η Ευαγγελική Σχολή επανιδρύθηκε στη Νέα Σμύρνη. Σε έναν νέο τόπο, μέσα σε νέες συνθήκες, συνέχισε να υπηρετεί την εκπαίδευση. Η επανίδρυσή της δεν ήταν απλώς μια διοικητική συνέχεια. Ήταν μια πράξη διατήρησης της ιστορικής μνήμης και μια απόδειξη ότι η παιδεία μπορεί να επιμένει ακόμη και μετά από μεγάλες απώλειες. Το 1971 η αναγνώρισή της ως Πρότυπου Σχολείου επιβεβαίωσε αυτή τη διαδρομή και τη σημασία της.

Σήμερα, το Πρότυπο Γενικό Λύκειο Ευαγγελικής Σχολής Σμύρνης συνεχίζει να συνδέει το παρελθόν με το παρόν. Μέσα από τις σύγχρονες εκπαιδευτικές του δράσεις, τους ομίλους, τα προγράμματα και το ανοιχτό πνεύμα του, κρατά ζωντανή μια παράδοση αιώνων. Για όλους εμάς που βρισκόμαστε σήμερα στις αίθουσές του, η ιστορία της Σχολής δεν είναι κάτι μακρινό. Είναι μια ζωντανή παρακαταθήκη που μας θυμίζει ότι η εκπαίδευση δεν αφορά μόνο τη γνώση, αλλά και τη συνείδηση, τη μνήμη και την ευθύνη απέναντι στο μέλλον.